

Det särbegåvade barnet – två konstruktioner av samma barn

En kvalitativ intervjustudie

Susan Sommarlund

Barn- och ungdomsvetenskapliga institutionen
Självständigt arbete 30 hp, AN
Barn- och ungdomsvetenskap
Masterprogram i barn- och ungdomsvetenskap (120 hp)
Vårterminen 2018
Handledare: Magnus Kilger, Johanna Lindblom
Examinator: Anna Lund
English title: The gifted child – two constructions of the same child.
A qualitative interview study.

Stockholms
universitet

Det särbegåvade barnet – två konstruktioner av samma barn

En kvalitativ intervjustudie

Susan Sommarlund

Sammanfattning

Syftet med denna studie är att analysera hur föräldrar och pedagoger konstruerar det särbegåvade förskolebarnet. Utgångspunkten är åtta förskolebarn vars föräldrar och pedagoger intervjuats. Genom kvalitativa intervjuer och tematisk analys har de berättelser som återkommit i intervjuerna identifierats. Berättelserna har analyserats med hjälp av tolkningsrepertoarer och positionering. De narrativ som blivit synliga är föräldrars konstruktion av det särbegåvade barnet som ett problembarn och pedagogers konstruktion av det särbegåvade barnet som ett idealbarn utifrån Läroplanens strävansmål. Dessa två diskurser, familjediskursen och förskolediskursen krockar, maktförhållandet påfrestar samarbetet mellan diskurserna och de olika synerna på normalitet ger bilden av ett dilemmabarn.

Nyckelord

Särbegåvat barn, förskola, föräldrar, pedagoger, konstruktion, intervju, berättelse, problembarn, idealbarn, diskurs, makt, normalitet, dilemmabarn.

Innehåll

Förord.....	1
Inledning	2
Tidigare forskning	5
Problematisk historik.....	5
Definitioner.....	5
Identifikation	6
Förskolerelaterad forskning – familjerelaterad forskning	7
Twice exceptional	8
Paradigmskifte i forskningen	8
Svensk forskningsöversikt	9
Syfte och frågeställningar.....	11
Teoretiskt perspektiv.....	11
Diskurs, makt och normalitet	12
Metod.....	14
Val av metod	14
Genomförande	15
Urval och avgränsningar.....	17
Undersökningsspersoner	17
Databearbetning och analysmetod	18
Språk och tolkningsrepertoar som analysmetod.....	18
Positionering som analysmetod	19
Forskningsetiska överväganden.....	20
Studiens kvalitet	21
Resultat och analys	23
Föräldrars berättelser.....	23
Experters identifiering av särbegåvning.....	23
Vittnens identifiering av särbegåvning.....	24
Egen särbegåvning	24
Interaktion med förskola och skola	25
Pedagogers berättelser.....	25
Liberala demokratiers dilemman och ideal	26
Identifiering utifrån förskolans läroplan	27
Hemmets och föräldrarnas roll	27
Diagnosrapporten	28
Hur föräldrar och pedagoger konstruerar särbegåvning	28
Återkommande berättelser	28
Legitimering av särbegåvning	29

Diskurs, makt och normalitet	29
Diskussion.....	31
Slutsatser.....	33
Vidare forskning	33
Hur och Varför	33
En utvidgad socioekonomisk forskning	34
Kontaktyta familj - förskola	34
Sociala medier	34
Referenser	35
Bilagor	38
Bilaga 1 – Intervjuguide pedagoger	38
Bilaga 2 – Intervjuguide föräldrar	39
Bilaga 3 – Introduktionsbrev föräldrar.....	40
Bilaga 4 – Informationsbrev föräldrar.....	41

Förord

Denna studie är gjord inom ramen för Masterprogrammet på Barn- och Ungdomsvetenskapliga Institutionen på Stockholms Universitet 2016 - 2018. Jag vill tacka min familj och mina studiekamrater för stöd och uppmuntran. Tack till alla intervjuade familjer och pedagoger som engagerat sig i min studie. Tack också till mina handledare Magnus Kilger och Johanna Lindholm på BUV.

Stockholm, september 2018.

Susan Sommarlund

Inledning

Begreppen särbegåvning och särskild begåvning har väckt diskussion den senaste tiden. I en artikelserie från april 2017 har Dagens Nyheter fokuserat på de särbegåvade barnen, i september 2017 sände Sveriges radio UR en serie program om särbegåvning eller särskild begåvning. 2017 utkom två böcker på svenska som behandlar förskolan och detta fenomen, Särskild begåvade elever samt Särbegåvade barn och 2015 utgav Skolverket sitt nya stödmaterial för särskilt begåvade elever. Sveriges Kommuner och Landsting SKL reviderade sin handlingsplan för särskilt begåvade elever från 2014 till att innefatta även förskolan 2016. Från 2014 finns ett flertal seminarier och föreläsningar upplagda på Youtube och UR play (Youtube; UR play).

Det finns lika många definitioner av särbegåvning som myter om särbegåvning. Ofta kopplas genier och särbegåvning samman och många av myterna befästs i filmer och i konstvärlden (Kreger Silverman, 2016). Filmer som t ex Rainman, där Dustin Hoffman spelar det rabblande geniet och A Beautiful Mind där Russel Crowe spelar det matematiska geniet som tappar förståndet klagör en bild av geniet i samhället. Kreger Silverman (2016) beskriver också den historiska bilden av det galna geniet (s. 102) och menar att trots all forskning som motbevisat påstående att genier är galna lever bilden kvar. Samtidigt betonas de särbegåvade som en specifik grupp av barn i den nutida forskningen (Kreger Silverman, 2016). Denna kategori beskrivs inte enbart som individer med tidigt utvecklade kunskaper, utan med intellektuella behov som överskrider det normala (Kreger Silverman, 2016; Persson 2010). Kreger Silverman (2016, s. 106) beskriver vidare vad hon kallar de nya myterna som finns kring särbegåvning (s. 106) t ex ”att särskilt begåvade barn klarar sig själva, de behöver ingen speciell uppmärksamhet”, ”det handlar bara om intensivträning av föräldrar” och ”de andra kommer snart ikapp”. Enligt Kreger Silverman (2016, s. 107) är det också vanligt då föräldrar undrar kring sitt barn och särbegåvning att pedagoger svarar ”alla barn är särskilt begåvade”. Inom konstvärlden är Van Gogh och Picasso exempel på manliga genier som lyfts fram, deras galenskap kompenseras av genialiska konstnärskap. Detta påvisas av en studie vid Karolinska Institutet där man hittat ett visst samband mellan kreativitet och psykisk sjukdom (SvD, 2010-05-18; SvD, 2014-06-03; SvD 2016-03-09). Karin Johannisson har i sin bok Den sårade divan (2013) beskrivit de kvinnliga genierna Sigrid Hjertén, Agnes von Krusenstjerna och Nelly Sachs som istället för genialiska klassades som hysterikor och därmed utanför normalitetens gränser. Kreger Silverman (2016, s. 117) menar att myterna påverkar vår syn på särbegåvning.

I samband med särbegåvning eller särskild begåvning diskuteras ofta intelligens och olika definitioner på begåvning. Samtidigt är begreppen laddade med moraliska och etiska dilemman. I en kort översikt på begreppet intelligens i DN kan man hitta artiklar från början av 2000-talet som behandlar allt ifrån djurs kollektiva intelligens till de sk. romregistren där polisen förutom etnicitet registrerat intelligensnivå och Anna Kindberg Batras uttalande om ”att stockholmare är smartare än lantisar”. Sökandet efter de särskilt begåvade, talangfulla och intelligenta återfinns inom många fält t ex inom sport (Kilger, 2017) och musik i talangprogram såsom Idol och X-faktor. Sökandet har även skett ur olika vetenskapliga perspektiv historiskt sett, t ex ur pedagogiska perspektiv, ur medicinska perspektiv och ur psykologiska perspektiv.

Inom den internationella och nationella forskningen finns många olika perspektiv där både positiva och negativa perspektiv på särbegåvning lyfts fram och lyfter dilemmat mellan samhällsnytta och fokuseringen på det individuella barnet. Det särbegåvade barnet som samhällsnytta, t ex framtidens ledare (Chan, 2000) eller där medicinska begrepp såsom anamnes, journal, används för att stärka legitimiteten i särbegåvning (Liljedahl, 2017, s. 37). Kopplingen till den medicinska vetenskapen lyfter fram diagnosen som hjälpmedel och fokus ligger på svårigheten att bemöta det särbegåvade barnets behov vilket kan leda till en problematik.

I Sverige finns organisationer och forum med särbegåvning eller särskild begåvning i fokus. Den ideella organisationen Mensa som grundades i Storbritannien 1946 och i Sverige 1964, har bl a till uppgift att lokalisera intelligenta människor världen över och att föra samman dem. För att få bli medlem i Mensa bör man få minst 130 i Mensas eget intelligenstest som grundas på Wechslerskalan. Wechslerskalan utgår ifrån IQ värdet där 100 ligger som normal IQ och fördelas sedan enligt en normalkurva i populationen åt båda hållen där t ex 70 och 130 anses ha så annorlunda kognition att det krävs anpassningar i skolform (Liljedahl, 2017, s. 15). Enligt Mensa tillhör 2 % av befolkningen gruppen särbegåvade och medelintelligensten ligger på 100 i befolkningen. Dessa tester har ifrågasatts på många håll. Kritiken har främst handlat om ifall särbegåvning är samma som högt IQ eller att särbegåvning är mer än högt IQ (Liljedahl, 2017, s. 16). Även själva testets struktur och reliabilitet har ifrågasatts (Keith, Goldring, Fine, Taub, Reynolds, Kranzler 2006). I dagsläget har Mensa 6904 medlemmar inom Sverige. Inom Mensa finns även en avdelning för barn och ungdomar och deras föräldrar, det så kallade Gifted Child Project (GCP). Denna avdelning har som syfte att öka förståelsen i samhället för att särbegåvade barn behöver speciella förutsättningar för att bemötas på sin egen nivå. GCP har både en stöttande funktion för föräldrar men också en informationsmässig del som riktar sig främst till skolor i form av föreläsningar och diskussionstillfällen. Barn under 18 testas regelmässigt inte men t ex under våren 2018 finns tre teststillfällen för ungdomar i 16 – 17 års ålder (2018, Mensa).

Filurum är ett forum där föräldrar och professionella inom olika kategorier kan träffa likasinnade särbegåvade medlemmar, inriktat mot både barn och vuxna. Filurum grundades 2008 och bygger på ideella krafter. Medlem blir man genom ett personligt samtal med en konsult. Filurum har olika grupper på Facebook, både öppna och slutna där t ex föräldrar till olika barngrupper kan diskutera särbegåvning. Brainchild är ett annat forum där man fokuserar på event för särbegåvade ungdomar och barn. Begåvningsinitiativet är ett annat nätverk med skolor i fokus. Brainpool kallar sig för ett community för särbegåvade unga och fungerar som en plattform för unga, företag och akademiska institutioner. Inom dessa organisationer och forum kan man alltså samla erfarenheter av IQ-tester, samtal för identifikation, checklistor samt olika typer av vittnesmål för att diskutera kategorin särbegåvad (Branchild.se; Filurum.se; Mensa.se).

Ytterligare fält där begåvning och talang uppmärksammas är på den politiska nivån. I ett policydokument från Europeiska Rådet, som Sverige ställt sig bakom, rekommenderas att särskilt begåvade elever skall få tillgång till utbildning som utvecklar deras fulla potential och detta både för barnets egen del men även för samhällets skull (Allodi, 2014; Council of Europe, 1994; Skolverket, 2016;). Forskningen betonar nyttan av välmåendet för individen men det finns även ekonomiska

intressen som driver utvecklingen (2013, Persson). Även den svenska regeringen satsade i budgetpropositionen 2003 medel för att starta specialpedagogiska kurser för att utveckla lärarutbildningen i fråga om högpresterande barn (Regeringen, 2003, s. 106). Idag finns kurser på universitet med inriktning på särbegåvade barn, t ex på Specialpedagogiska Institutionen på Stockholms Universitet.

Inte minst i skolans värld är bekräftandet av de särskilt begåvade en alltmer central fråga som fått ett ökat fokus under det senaste decenniet. I och med den nya Skollagen skall alla barn ges likvärdiga och goda möjligheter att lyckas maximalt med sin utveckling och individers olikheter skall ses som en tillgång. I utdraget nedan ur Skollagen (SFS 2014:458, 3 kap. 3§) kan man se att funktionsnedsättningar inte längre är i fokus utan funktionsvariationen i sig lyfts fram, det handlar alltså om att balansera olika behov mot varandra. Efter fokusering på funktionsnedsättningar har nu alltfler kommuner och landsting i Sverige övergått till begreppet funktionsvariation som därmed utvidgar funktionsbegreppet i sig till att innefatta även särskilt begåvade barn. Enligt kapitel 3 § 3 i Skollagen (SFS 2014:458) skall ”Alla barn och elever ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. Elever som till följd av funktionsnedsättning har svårt att uppfylla de olika kunskapskrav som finns ska ges stöd som syftar till att så långt som möjligt motverka funktionsnedsättningens konsekvenser. Elever som lätt når de kunskapskrav som minst ska uppnås ska ges ledning och stimulans för att kunna nå längre i sin kunskapsutveckling.” (SFS 2014:458, 3 kap. 3§).

Denna studie har fokus på barn i förskoleålder 2 – 6 år och de styrdokument som är ramar för förskolans verksamhet finns angivna i Läroplanen för förskolan 1998/2016 (hädanefter Lpfö 98). Inom förskolan arbetar pedagogerna utifrån de strävansmål som finns angivna. Lpfö 98 är ett politiskt dokument där de förmågor som barnen antas behöva som fungerande medborgare i ett demokratiskt samhälle beskrivs. Strävansmålen är indelade i Normer och Värden, Inflytande, Språk och Kommunikation, Naturvetenskap och Teknik, Matematik, Personlig och social utveckling samt Kulturell identitet, Motorik och Skapande. Inom förskolan liksom skolan poängteras också att ”varje enskilt barn skall bemötas utifrån sina behov, på sin nivå” (Lpfö, 1998/2016, s. 9 – 10). Vidare stipuleras att hänsyn skall tas till ”barnens olika förutsättningar och behov” (s. 5) samt att ”förskolläraren ansvarar för att varje barn skall få sina behov respekterade och tillgodosedda” (s. 8)

Utifrån min pilotstudie i masterprogrammet på Barn- och Ungdomsvetenskapliga Institutionen på Stockholms Universitet under hösten 2016 med inriktning på särbegåvning och särskild begåvning i förskolan framkom också att fenomenet särbegåvning just nu diskuteras livligt i förskolevärlden. Särbegåvning upplevs som provocerande vilket jag t ex upplevde i samband med en Mensa föreläsning där både pedagoger och föräldrar deltog. Dialogen var intensiv.

Det finns alltså ett intresse för denna kategori av barn. Eftersom svårigheten ligger i att definiera särbegåvning blir legitimiteten ett problem. Att definiera om ett barn är särbegåvat eller inte. Problemet är alltså att klargöra de procedurer där slumpmässigheten av identifieringen bemästras och den legitima kategorin särbegåvad konstrueras utifrån rådande normer och ideal. Alla de fält och det

spretiga intresset för särbegåvning, särskild begåvning, talang och intelligens som presenterades i inledningen har nu lagts in i barndomen. Intresset för särbegåvning och särskilt begåvade har alltså även införlivats i familjens och förskolans värld, i barnets värld. I denna uppsats studeras hur det unga särbegåvade barnet, förskolebarnet, konstrueras utifrån två perspektiv, föräldrars och pedagogers.

Tidigare forskning

I detta avsnitt belyses den senaste internationella och nationella forskningen om särbegåvade barn med ett avstamp i en kort historik. Fokus vid litteratursökningen har legat på förskola och särbegåvning. Därefter följer en presentation av olika definitioner och begrepp som är centrala i forskningen kring barn i förskoleålder och särbegåvning. En stor del av forskningen behandlar olika sätt att identifiera särbegåvade barn och detta sammanfattas i ett avsnitt.

Problematisering

Kreger Silverman (2016) beskriver hur synen på särskilt begåvade historiskt har präglats av fördomar och myter. I de forna civilisationerna t ex i de kinesiska dynastierna valdes ämbetsmän ut efter genomförda färdighetsprov och Platon förespråkade i sin text Staten att dugliga barn i alla samhällsgrupper skulle identifieras för att se om de hade den rätta ”metallen” för att bli ledare. På 1500-talet startade Süleyman i det Ottomanska riket en palatsskola där de starkaste, intelligentaste och mest rätttrådiga ungdomarna fick utbildning för att arbeta för stormakten. I Europa var intresset för underbarn starkt på 1700 och 1800-talen, då med fokus på missfoster och abnormitet och doktrinen L’homme moyen slog fast att genomsnittsmänniskan var ett ideal och avvikelser var naturens misstag (Kreger Silverman, 2016, s. 82 – 83).

Andra grupper som dragits med myter och föreställningar historiskt sett är t ex vansinniga, rödhåriga individer och läkemedelskunniga kvinnor. Ibland har man särskilt vad som ansetts dugliga individer och ibland individer med slumpmässiga egenskaper. Grupperna har betraktats olika under olika epoker, alltifrån misstro till högaktning. I dessa historiska nedslag kan konstruktioner definieras i hur man betraktat avvikelser och ideal, vilka ideal och normer som varit rådande men även hur de förändrats över tid (Foucault, 2010).

Definitioner

Diskussionen om och intresset för intelligens, begåvning och talang har funnits under lång tid och haft olika fokus på olika arenor, alltifrån talangjakter i musik och sport till renodlade intelligenstest på nätet. Även om intresset och diskussionen funnits länge finns det för närvarande ingen samsyn i forskarsamhället på en definition av särbegåvning, det finns ett hundratal olika (Freeman, 2005). Freeman (2006) menar istället att särbegåvning är en social konstruktion – vilka egenskaper vi anser ha ett positivt värde i den tid vi lever i. Utifrån denna definition kan man alltså säga att särbegåvning varierar över tid och rum. Ett särbegåvat barn kunde alltså på Platons tid regera en stat och anses tillräckligt begåvat enligt den tidens ideal (Kreger Silverman, 2016) medan man idag talar om barns

maximala möjlighet till lärande och personlig utveckling (SFS 2014:458, 3 kap. 3§). Internationellt används de synonyma begreppen som t ex gifted, talented, very able, supernormal och high ability (Allodi i Skolverket 2015). Gemensamt är att de försöker definiera en grupp individer som uppvisar en begåvning väl över genomsnittet (Persson, 1997). En definition som Skolverket (2015) använder i sin handledning för pedagoger är den som myntats av Roland Persson – ”Den är särbegåvad som förvånar dej vid upprepade tillfällen och med sin osedvanliga förmåga på ett eller flera områden, både i skolan och i vardagslivet” (Persson, 2015, s. 4). Även i SKL:s handlingsplan används samma definition, här poängteras också att särbegåvning ses synonymt med särskild begåvning (2016, s. 6). I denna uppsats används begreppet särbegåvad och ses som en social konstruktion.

Identifikation

Kreger Silverman (2016, s. 10 – 13) sammanfattar hur forskningen i USA kring de särbegåvade barnen vuxit fram. I USA i början av 1900-talet hölls de första kurserna om särskild begåvning inom psykologin och Hollingworths bok *Gifted Children: Their Nature and Nurture* utkom 1926. Sedan dess menar Kreger Silverman att undervisningen av de särskilt begåvade barnen befunnit sig i en ständig berg- och dalbana med inslag av hyllande, angripande, utnyttjande, försummande och återupprättande. Undervisningen har varit utsatt för pedagogiska modeflugor, politiska påtryckningar och ekonomiska nedskärningar. Kreger Silverman (2016, s. 12) menar att det fortfarande inte finns någon gemensam syn på definition, identifikationsmetod eller bedömningsprocedur. Hon lyfter också fram några av de internationellt mest inflytelserika forskarna på området. Renzulli utvecklade den sk treeringsmodellen på 1970-talet där ett särskilt begåvat beteende uppstår genom tre grundläggande kluster: övergenomsnittliga allmänna och/eller specifika förmågor, hög motivation samt hög kreativitet. Gardners bok om multipla intelligenser utkom på 1990-talet och Kreger Silverman menar att de multipla intelligenserna fortfarande ligger som grund för uttrycket ”Alla våra barn är särskilt begåvade”. Detta uttryck används fortfarande av pedagoger som svar på föräldrarnas tankar om sitt barns eventuella särbegåvning (s. 62). På 1980-talet förenade Gagné synsätten att särskild begåvning är en medfödd förmåga som man kan upptäcka med hjälp av begåvningsstest men också att man måste utmärka sig inom ett specifikt område. (Kreger Silverman, 2016).

Kreger Silverman (2016, s. 142) har sammanställt en sk checklista för kännetecken på särskilt begåvade. Dessa kännetecken innefattar t ex lätt att lära, god koncentrationsförmåga, nyfiken, omfattande ordförrådenergisk, har humor etc. Lie (2017, s. 37) skriver också om centrala kännetecken i form av en checklista där mogenhet, stark drivkraft, användning av många olika strategier samt låg självkänsla är några karakteristika. Enligt organisationen Mensas checklista ligger de särbegåvade barnen före sina jämnåriga intellektuellt, de kan ha tråkigt i skolan och underpresterar men då ofta starka intressen utanför skoltid. Mensas studier påvisar också att föräldrar som tror deras barn är särbegåvade oftast har rätt (Liljedal, 2017, s. 25). I Filurums checklista kan man läsa bl a att de särbegåvade barnen ofta lär sig läsa tidigt och gärna böcker för äldre barn, ritar tidigt realistiskt, återger sånger exakt och kan tidigt lösa matematiska problem (Liljedal, 2017, s. 28). Den amerikanska begåvningsforskaren Freemans checklista har fokus på förmågan att se samband samt att livsgnist, motivationen och kreativiteten är central och skiljer särbegåvning från högt IQ (Liljedal, 2017, s. 30 – 31). Den brittiska forskaren Mordecai menar att särbegåvade barn ofta har humor, älskar ordvitsar, är nyfikna och frågvisa, uppfattar och förstår samband samt fascinerar och intresseras på djupet av olika ämnen eller områden. De är också nyfikna på paradoxer och tvetydigheter (Liljedahl, 2017 s. 34).

Sammanfattningsvis och något förenklat kan alltså sägas att identifikationsfältet är tudelat där den ena delen betonar en kombination av olika arenor av begåvning som erkänns värde och den andra sidan är baserad på IQ och är mer instrumentell men som också erkänner framgång inom mer specifika kunskapsområden. En annan förenkling av identifikationsfältet kan sägas vara kvalitativ och kvantitativ identifiering där t ex checklistor står för den kvalitativa delen medan olika tester står för den kvantitativa delen med en mätbar siffra på en skala.

Förskolerelaterad forskning – familjerelaterad forskning

Ytterligare ett sätt att dela in identifikationsfältet av särbegåvade förskolebarn är förskolerelaterad forskning samt familjerelaterad forskning. Båda dessa forskningsfält har fokus på identifikation och accelererad utbildning av det särbegåvade barnet för att kunna bemöta de speciella behoven. Den förskolerelaterade forskningen har pedagogerna i fokus medan den familjerelaterade forskningen har både pedagoger och familj i fokus.

Den förskoleinriktade forskningen har fokus på problematiken med särbegåvade barn i förskolan. Walsh, Hodge, Bowes och Kemp (2012) har i Australien kartlagt de spänningar och motsättningar de funnit i pedagogers uppfattningar om särbegåvning. Pedagogerna anser att identifikationen är problematisk av tre skäl; Finns behov av en identifiering? Reliabiliteten och validiteten av test och checklistor ifrågasätts samt reliabiliteten av föräldrars identifiering av särbegåvning. Vidare uppger pedagogerna i studien att de känner sig obekväma med kategorisering. Pedagogerna anser också att det finns en spänning i förhållandet mellan accelererad utbildning och sk. Hothousing som innebär en tidig introduktion av akademisk lärande. Ytterligare en spänning som pedagogerna påpekar är rädslan att ”döda” lusten till lärandet inför skolstart samt begränsningen i den tid som skall fördelas på förskolan mellan en-till-en undervisning och behoven av de andra barnen i gruppen. Det sociala samspelet och leken mellan barnen i gruppen lyfts också fram eftersom många av de särbegåvade barnen ofta enbart interagerar med äldre barn eller likasinnade och utesluter andra ur samspelet. I en nyligen utförd studie i USA (Kettler, Oveross & Salman, 2017) konstateras att 95% av de tillfrågade 254 förskolorna inte hade en handlingsplan eller formell strategi för särbegåvade barn samt att 86% inte tillhandahöll utbildning för pedagoger i fältet särbegåvning. 3,6 miljoner barn går i förskola i USA, ca hälften av barn i åldern 2 – 6. Enligt SKL är 84% av alla 1 – 5 åringar i Sverige inskrivna i förskolan, totalt 510 000 barn. I Sverige finns idag ingen forskningsöversikt om eventuell tillgång till handlingsplaner eller utbildningar angående särbegåvade förskolebarn.

Den familjerelaterade delen av forskningen har sitt huvudsyfte i att studera interaktionen mellan familj och förskola t ex vad gäller identifiering och differentierad undervisning av särbegåvade barn. Sankar-DeLeeuw (2002) har i sin forskning i Kanada funnit att av tillfrågade föräldrar till särbegåvade barn anser 91 % att identifiering kan göras och 74 % att identifiering borde göras i förskolan medan 78 % av pedagogerna anser att identifiering kan göras och 50% att det borde göras. Vidare understöder 76% av föräldrarna differentierad undervisning medan motsvarande siffra hos pedagogerna är 32%. En tidigareförlagd skolstart understöds av 37% av föräldrarna medan endast 7 % av pedagogerna anser detta vara ett bra alternativ. I en studie från 2015 har Delaune och Tapper sammanfattat en rapport där man undersökt attityder och förståelse av de särbegåvade barnen i förskolan på Nya Zeeland. I studien konstateras att det finns en diskrepans i attityder och förståelse mellan föräldrar och pedagoger likt

Sankar-DeLeeuws (2002) studie. Båda studierna tyder på att en högre andel föräldrar än pedagoger anser att identifiering av särbegåvning och differentiering i undervisning bör göras och de förespråkar även en tidigreförlagd skolstart.

Vidare konstaterar Delaune och Tapper (2015) att det särbegåvade barnets självbild i högsta grad är beroende av den omgivande miljön för att utvecklas, dvs förskolan och hemmet och hur bemötandet av det särbegåvade barnet sker. I rapporten poängteras även behovet av utbildning för pedagoger i förskolan för att kunna bemöta dessa barn på rätt sätt. I studien problematiseras också dilemmat med hur de särbegåvade barnen både inkluderas och exkluderas under diagnosparaplyet av speciella behov. Under diagnosparaplyet samsas olika funktionsvariationer såsom ADHD och ADD och forskarna menar att de särbegåvade barnen ibland inkluderas och ibland exkluderas beroende på den enskilda pedagogens uppfattning. Om särbegåvning bemöts som ett speciellt behov är alltså beroende på huruvida pedagogen har kunskap om särbegåvning.

Twice exceptional

Twice exceptional är ett begrepp som beskriver särbegåvade barn med inlärningssvårigheter och/eller funktionsnedsättningar och Kreger Silverman (2016, s. 35) samt Liljedahl (2017, s. 116) menar att förmågor och nedsättningar döljer varandra och därmed att barnet har en ”hög begåvning med förhinder” (Liljedahl, 2017, s. 117). Lie (2017, s. 58) menar att dessa barn lätt feldiagnostiseras och behandlas för funktionsnedsättning. Alla tre författare är överens om att begåvningen måste mötas först för att komma åt den problematik som kan uppstå. Här uppkommer dilemmat att balansera mellan olika behov. Idag diagnostiseras funktionsnedsättningar t ex ADHD medan särbegåvning inte diagnostiseras. Diagnosen ligger sedan som grund för resursansökningar i t ex förskolan så det finns även en koppling till de ekonomiska incitamenten för att diagnostisera. James Gallagher (2015) menar också att behovsbalanseringen av olika typer av behov balanseras mot varandra och att särbegåvade barn med flera funktionvariationer ofta blir förbisedda. Dessa grupper av barn finns enligt Gallagher i alla kategorier av barn oavsett socioekonomisk status, kön eller etnicitet och han menar också att det därför är av största vikt att även dessa barns dolda särbegåvning kan stöttas (s. 9)

Paradigmskifte i forskningen

De kanadensiska forskarna Owen Lo och Porath (2017) menar att synen på hur särbegåvning skall bemötas står inför ett paradigmskifte. I den historiska kontexten, där demystifikation (demystification) stod i centrum var kopplingar till gudomlighet och vansinne de normer och ideal som förhärskade och myterna avlöste varandra (s. 345 - 346).

När sedan identifikationsparadigmet tog över i början av 1900-talet i samband med utvecklandet av tester blev identifikationen central. Skalor och tester utvecklades. Owen Lo och Porath (2017, s 344 - 345) menar att identifikationsparadigmet fortfarande är det rådande men att nya influenser vinner mark. I det nya perspektivet inspirerat av socialkonstruktionism utmanas synen på det särbegåvade barnet som något som ”är” och istället konstrueras barnet som ”blir”, dynamiskt och socialt. Något som även hävdas inom forskningen i t ex barndomssociologin där barndomen ses som en social konstruktion (James & Prout, 2015, s. 2 – 5; Jenks 2005). Owen Lo och Porat (2017) menar också att

medborgarrättsrörelsernas framgångar och kraven på jämlikhet stärkt det nya paradigmet som de kallar för det transaktionella paradigmet, (min översättning), transaction paradigm, där just den sociala jämlikheten är central. Ytterligare en aspekt dessa forskare diskuterar är att synen på särbegåvning är elitistisk i ett klassperspektiv och ses som en bidragande faktor till social ojämlikhet. De menar att ett sätt att hantera frågan är att utvidga forskningen kring särbegåvade barn till alla grupper i samhället – en tydlig ideologisk markering. Owen Lo och Porat beskriver de nya testerna, t ex de icke-verbala testerna, och menar att dessa tester kan bidra till att utvidga gruppen särbegåvade till andra kulturella grupper och socioekonomiskt utsatta barn. Enligt VanTassel-Baska (2010) och flera andra forskare (Eyre, 2011) (Renzulli, 2010) (Sutherland, 2012) ligger fortfarande fokus på att identifiera det särbegåvade barnet. Men vartefter det nya paradigmet vinner mark på ideologiska grunder menar de att fokuset flyttas från identifiering av särbegåvning till utbildningsformer som främjar det särbegåvade barnet och som då även inkluderar andra grupper av barn. Dessa forskare motsätter sig det reduktionistiska sättet att se på särbegåvning som enbart något som en fixerad egenskap som man antingen har eller inte har. De poängterar också att dikotomin inte har något att tillföra forskningen på fältet. Istället för att fokusera på identifikationen av det särbegåvade barnet bör forskningen flytta fokus till ”den särbegåvade utbildningen”. I det nya transaktionella paradigmet finns även en kritisk syn på själva kategoriseringen av individer och Owen Lo och Porath (2017) menar att detta bidrar till att själva forskningen kring särbegåvning blir begränsad. ”In short, the essential undertaking of the gift transaction paradigm is to create a learning context that can afford students opportunities to transact their effectivity sets into giftedness” (Owen Lo och Porath, 2017, s. 352). Paradigmskiftet innebär att tyngdpunkten i forskningen flyttas från barnet till pedagogiken och kontexten och därmed blir identifieringen av särbegåvning inte det viktiga.

Svensk forskningsöversikt

I en svensk kontext finns relativt lite forskning om särbegåvade barn eller särskilt begåvade barn. Forskningen om särbegåvade barn i förskoleålder är nästan obefintlig med undantag för de två nytgivna böckerna Särskilt begåvade elever (Liljedahl, 2017) och Särbegåvade barn (Lie, 2017). Dock finns några, t ex Roland Persson, professor i pedagogisk psykologi som har hållit sig i detta område i 25 år och Mara Allodi Westling, professor i specialpedagogik, som har lett ämnet i speciallärarutbildningen. Johanna Stålnacke är psykolog och fil.dr i barnneuropsykologi och har skrivit en uppsats (2007), forskat i detta fält samt deltagit i arbetet med Skolverkets stödmaterial för Särskilt begåvade elever (2015). Sedan början av 2000-talet finns det också ett antal licenciatuppsatser och några doktorsavhandlingar som berör ämnet, dock få med fokus på förskolan.

Dessa forskare har främst inriktat sig på de problem som kan uppstå då barn med särskild begåvning känner sig missförstådda. Barnen tappar lusten till lärande, de slutar följa skolans regler och normer och upplevs då som socialt missanpassade och krångliga. I sin studie har Persson (2013) undersökt 287 begåvade vuxna och 92% av dem beskrev sin skoltid i negativa termer som resultat i psykosociala problem såsom t ex rastlöshet, passivitet och utåtagerande. I studien framkommer också att barnen i brist på utmaningar och förståelse blir passiva vilket resulterar i bristande studieteknik. De blir också i många fall sk hemmasittare, dvs vägrar gå till skolan. Perfektionism och asynkron utveckling, ojämn utveckling, bidrar också till känslan av utanförskap och kopplas ofta ihop med särbegåvning (Persson, 2013).

I en artikel från 2014 gör Allodi inledningsvis en översikt av det internationella forskningsfältet och beskriver sedan hur den svenska forskningen på området tidigare kallat högpresterande barn ser ut. Begreppet högpresterande, översatt från *gifted*, visade sig inte vara adekvat då problematiken att särbegåvade barn känner sig missförstådda inte stod i fokus utan främst bilden av barn som trivs och är välanpassade och framgångsrika (Allodi, 2014). Begreppet högpresterande har idag ersatts av särbegåvade barn eller särskilt begåvade barn (SKL, 2016; Skolverket, 2015). Begreppet högpresterande visar inte på inneboende kvaliteter utan på synbara mätbara resultat. Gruppen kan vara lättare att identifiera men enligt Allodi handlar det inte om samma individer, även om det kan överlappa. Allodis (2014) definition av särbegåvning eller särskild begåvning bygger på National Association of Gifted Childrens, NAGCs – att det inte finns en universell accepterad definition utan man nöjer sig med att konstaterar att det finns barn som visar höga prestationer, anlag på hög nivå och kompetenser i en eller flera domäner (NAGC). Allodi (2014) menar också att de specialpedagogiska insatserna på detta område har utvecklats över tid och genomgått olika stadier, från inkluderande till exkluderande beroende på olika teoriers inflytande och utbildningspolitikens förutsättningar. Hon diskuterar även läroplanens utformande och vikten av att erbjuda individuell flexibilitet (s. 143) och avslutar med att betona vikten av att nämna detta forskningsområde i policydokument och lärarutbildningar. Allodi (2014) beskriver också det obehag som kan uppkomma då man diskuterar, närmast tabubelagt, att alla elever inte är exakt på samma sätt, som om det vore ett hot mot likvärdigheten och avslutar med att konstatera att ett inkluderande skolsystem skapas genom att erkänna elevers olikheter och behov och uppskatta och framhäva dem.

Stålnacke (2007) har i sin enkätstudie kartlagt hur ungdomar som är medlemmar i Mensa uppfattat sin skolgång och konstaterar att det fungerat dåligt. De uttryckte att skolan, både när lätta uppgifter som svåra uppgifter genomfördes, inte gav positiv respons. Den lärande glädjen förvandlades till en plåga och några valde att dölja sina kunskaper för att passa in i skolmiljön. Just denna forskning har sin utgångspunkt i problematiken som upplevs av de särbegåvade ungdomarna.

Problematiken med särbegåvning kan också lyftas i ett annat perspektiv. Ett perspektiv där det särbegåvade barnets problem lyfts fram och särbegåvning betonas i termer av ”problem” i kontrast till att lyfta fram det framgångsrika barnet med eftersträvnansvärda kompetenser som lyckats i livet och därmed kan kallas elit. En aspekt av den forskningsinriktningen som understryker elitism och ledarskap, eftersträvnansvärda egenskaper, och stärker känslan av legitimt innanförskap, är t ex boken om Djursholm där författaren beskriver hur den eftersträvnansvärda bilden av Djursholm medvetet förstärks av sin befolkning (Holmqvist, 2015). En kategorisering som omfattas.

Sammanfattningsvis kan man säga att den svenska forskningen i stort handlar om identifiering av särbegåvning samt problematiseringen av särbegåvning. De senaste två nya böckerna av Liljedahl (2017) samt Branca (2017) är främst riktade till pedagogisk personal och lärarstudierande men även till föräldrar med särbegåvade barn och inkluderar även förskolan. De innehåller både modeller för identifikation och olika typer av åtgärder för att motverka problematiken som de särbegåvade barnen upplever.

Barn- och ungdomsvetenskap har sin fokus på variation och olikheter hos barn och unga. I fältet saknas dock forskning om särbegåvade unga barn. Forskningsprojekten som t ex berör funktionsnedsättningar, ungas psykiska hälsa och lärande, högekänslighet samt sporttalanger tangerar alla denna studie, utifrån social interaktion och diskursiv teori. Den ökande diskursiva aktiviteten i samhället i form av berättelser, texter och dokument motiverar denna studies tillhörande i fältet Barn- och ungdomsvetenskap.

Den tidigare forskningen om särbegåvning och särskild begåvning har sitt ursprung i en problematisk historik. Myter och fördomar, frånvaron av en enhällig definition och behovet eller inte behovet av en identifiering av särbegåvning. Den nyare internationella forskningen problematiserar bilden ytterligare där forskning av barnets värld i form av familj och förskola lyfter en diskrepans i attityder mellan föräldrar och pedagoger. Kopplingen till diagnosrapporten och diskussioner kring behov av diagnos inbegriper både barnets välmående men även ekonomiska incitament såsom t ex resurser i form av assistenter och specialpedagogisk handledning. Ytterligare ett problem som lyfts i forskningen är om fokus skall vara på barnet och identifieringen eller på utveckling av ”den särbegåvade utbildningen”. Sammanfattningsvis kan sägas att den tidigare forskningen kretsar kring identifiering, skolgång, psykosocial hälsa samt olika anpassningar och strategier för bemötande. Den svenska forskningen lyfter många av dessa problem men forskningen på förskolan och de yngre barnen är knapp. Det är här denna studie tar vid.

Syfte och frågeställningar

Syftet med denna studie är att analysera hur föräldrar och pedagoger konstruerar det särbegåvade barnet. Analysen görs genom att studera personliga berättelser och berättelseelement om särbegåvning. Utifrån syftet är avsikten att besvara följande frågeställningar.

1. Vilka berättelser om särbegåvning återkommer i intervjuerna?
2. Hur legitimeras särbegåvning i berättelserna?
3. Hur förhåller sig berättelserna till de teoretiska begreppen diskurs, makt och normalitet?

Teoretiskt perspektiv

Nedan beskrivs det teoretiska ramverket för denna studie. Ramverket bottnar i ett kritiskt förhållningssätt, socialkonstruktionism, där kunskap inte ses som något givet och oföränderligt utan att sanningen och världen ständigt konstrueras och produceras genom social interaktion (Burr, 1995). Kopplat till barnets värld menar Jenks (2005) att “The idea of childhood is not a natural but a social construct and as such its status is constituted in particular socially located forms of discourse” (s. 27). De teoretiska begrepp som kommer att vara bärande är diskurs, makt och normalitet (Foucault, 1993,

1999; Börjesson och Palmblad, 2003; Lutz, 2006). I diskursteorin är det centrala att blotta det dolda, det som ligger under de normer och ideal som är dominerande i samhället. Om vi kan blottlägga och förstå de underliggande strukturerna kan förståelsen för fenomenet som studeras fördjupas. Med en inkörsport i språket kan dessa dolda strukturer blottas och detta motiverar även denna studies förankring i de språkliga konstruktioner som presenteras i empirin.

Diskurs, makt och normalitet

En central forskare inom fältet diskursanalys är den franske filosofen Michael Foucault. Foucault (1993) menar att i varje samhälle finns ett antal diskurser som människor är kopplade till och de diskursiva kontexterna är sedan uppbyggda i praktiker såsom lagar och regler men även olika miljöer. Inom diskurserna, som förändras över tid, finns tabun och maktrelationer som skapas genom sociala möten. Diskurserna genomsyras av normer som anger hur vi skall tänka, agera och anpassa oss för att inte bli sedda som avvikare (s. 17). Man bör som samhällsmedborgare alltså ha kunskap om de underliggande koderna för den gemenskap man är med och skapar. Foucault (1999, s. 9) menar också att diskurs är det vi säger, hur vi säger det men även det vi inte säger. Foucaults diskurs är konkret nära språket men även som en ren praktik t ex pedagogik. Han menar också i sina texter att det inom diskurserna förekommer förbud och tabun och vad som anses sant eller falskt inom diskursen.

Diskurserna kontrolleras därmed av interna tabun och förbud och därmed blir vissa diskurser mer eller mindre öppna eller stängda för olika individer, såsom t ex diskursen särbegåvning. I denna uppsats dekonstrueras diskursen särbegåvning genom föräldrars och pedagogers berättelser samt genom hur subjekten positioneras och positionerar sig. Förutom de legitimerande retoriska verktygen är positioneringen central i analysen som ett teoretiskt verktyg. Dessa begrepp återkommer i avsnittet Databearbetning och analysmetod.

Diskursbegreppet återkommer i metodavsnittet där begreppet diskurs även används som Potter och Wetherell (1996, s. 105) definierar begreppet, "talk and text as part of social practices", då i form av ett analytiskt verktyg.

Foucault (2007) kritiserade också makten i den moderna staten som han beskriver som å ena sidan totalitär, dvs individen åsidosätts gentemot det allmänna intresset t ex genom styrningsdokument där bilden av det "normala" barnet framskrivs, å andra sidan den individualiserade makten där individer kategoriseras genom administrativa eller vetenskapliga åtgärder t ex genom att placera barnet i kategorin särbegåvad. Kopplat till denna studie kan strävansmålen i Lpfö 98 ses som bilden av det "normala" barnet och individen åsidosätts gentemot det allmänna intresset.

Samhället representeras av institutioner och institutionerna råder över vad som är avvikande och normerande i ett samhälle Foucault (1993, s. 10 - 13). Det innebär också att det finns en grupp människor i institutionerna som har mer makt att definiera det normala, t ex psykologer och läkare (s. 13 - 14) men även pedagoger i förskolan.

Foucault talar om två typer av normer (2007, s. 57) och menar att normering sker på individnivå medan normalisering sker på befolkningsnivå, det gemensamma är att de förändras över tid och rum. I

förskolesammanhang kan man säga att normen är stipulerad enligt strävansmålen i Lpfö 98/2016. Men normaliseringen sker även på befolkningsnivå då barnen normaliseras enligt rådande förskolediskurs, dvs de normer och ideal som anses vara nödvändiga för medborgaren i samhället. I Foucaults begreppsvärld kallas detta Governmentality och innebär ett västerländskt komplext system av statligt maktutövande av populationen (2003, s. 244). I detta sammanhang introducerar Foucault även begreppet biomakten, där den biopolitiska normen skapas via statistik om befolkningen genom vilken man sedan kan genomföra en reglering eller jämvikt t ex att optimera lyckan - uppnå sin fulla potential, eller utvinna maximal kraft ur populationen - nyttoaspekt i samhällsperspektiv (Foucault, 1980, s. 174 - 175).

Foucault beskriver i Vansinnets historia (2010) hur uppfattningen om vansinne, normalitet, oförnuft och förnuft förändrats över tid. I en historisk analys redogör han för hur man på olika sätt försökt korrigera eller stänga in avvikande beteende. Foucault menar att de normala behöver de onormala för att konstruera ”dom andra” som särskiljs i samhället, dvs hur subjektet positioneras i förhållande till rådande normer och värderingar. Denna studie kan relateras till hur uppfattningen om en kategori särskiljs, de särbegåvade, och positioneras mot de ”normala”.

Begreppet normalitet har i Sverige under 1900-talet gått från ett medicinskt begrepp till ett begrepp på den sociala arenan – med mer fokus på individen i samhället. Vi talar alltmer om barns önskvärda beteende men också om de avvikelser som uppkommer. Experter intresserar sig för att identifiera den normala individen och vad som är avvikande (Börjesson och Palmblad, 2003, s.19). Barn i förskolan behöver ha kunskap att läsa de koder som finns i förskolans verksamhet som i sin tur regleras av Lpfö 1998/2016 och de strävansmål som finns angivna där. ”Alla barn går i skolan, och i vår egen tid också i förskolan. Detta är platser för prestationer på olika sätt. Här finns förväntningar och krav på barnen. Vissa saker skall man kunna, andra saker skall man förstå. Något bör man vara mindre medveten om, och mitt i alltihopa skall man bete sig önskvärt” (Börjesson och Palmblad, 2003, s. 8). Enligt Börjesson och Palmblad utmärks det specialpedagogiska fältet till stor del av medicinsk expertis ifråga om neuropsykiatriska diagnoser och hur man hanterar ”problembarn” har blivit en fråga om det individuella barnet och inte om miljön eller åtgärderna (2003). I sin studie har Börjesson och Palmblad utifrån karaktärsbeskrivningar, klassifikationsteman, tester och diagnoser funnit att jämförelsepunkten som alltid finns när man beskriver barn ofta är ”dold eller underförstådd och bygger på en vardagsförståelse av ett tänkt normalt barn” (2003, s. 29). I sin studie (2003, s. 43) skriver också Börjesson och Palmblad att man använder olika kategorier av förklaringar eller repertoarer för att beskriva det som är ”familjärt och diskursivt givet”. På samma sätt har denna studie som avsikt att studera kategorin särbegåvade barn utifrån jämförelsepunkten ”normalt barn”, till skillnad från Börjesson och Palmblad som studerat problembarn.

Lutz (2006) har fokuserat på konstruktionen av det avvikande barnet. Studien fokuserar på kategorisering och diagnostisering av barn i förskolan. Studien visar att pedagoger inom förskolan ogärna kategoriserar men diagnoser mottas ifall de är legitimerade ur ett medicinskt perspektiv. Pedagogerna i studien menar att en diagnos kan leda till en större fokusering på problematiken men också att diagnosen kan förminska fokuset på barnet bakom diagnosen. Lutz (2006) lyfter också vuxenperspektivet och menar att vuxna genom definiering och kategorisering av normalitet och

avvikelser i förskolan ofta lett till ett segregeringssätt. Resultatet blir att det enskilda barnet lyfts ur verksamheten och i praktiken blir problembäraren.

Det centrala i denna teoretiska referensram blir alltså hur föräldrar och pedagoger positionerar sig och hur berättelserna legitimerar särbegåvning i förhållande till diskurs, makt och normalitet. Den narrativa forskningen har sin givna plats i diskursanalysen (Lindholm, Börjesson och Cederborg, 2014, s. 186). Alla narrativ har fokus på aktören, narrativet sker i en viss miljö och under en viss tid – i en lokal diskursiv omgivning.

Metod

I följande avsnitt presenteras studiens metod där intervjuer representerar empirin och Potters och Wetherells tolkningsrepertoar (1992) och positioneringar (Bamberg, 2011; Davies och Harré, 2018) representerar analysverktygen i denna studie.

Val av metod

Denna uppsats bygger på fältstudier i form av intervjuer.

Förskolan som arena är relativt outforskad i Sverige relaterat till begreppen särbegåvning eller särskilt begåvade barn. Som förskolepedagog i arbetslivet har jag upplevt att det finns ett kunskapsglapp inom fältet särbegåvning som tillsammans med diffusa definitioner och begrepp gjort att särbegåvning sällan diskuterats i förskolevärlden. Dock visar den forskning som finns (Liljedal, 2017; Lie, 2017) att det är viktigt att just identifiera dessa barn redan i förskolan för att motverka den problematik som uppkommer då dessa barns behov inte tillgodoses. Genom att intervjua föräldrar till förskolebarn och pedagoger i förskolan kan berättelserna användas för att fördjupa kunskaperna om hur begreppet konstrueras i dessa olika två diskurser.

Utifrån valet av forskningsfråga, vilka berättelser återkommer i intervjuerna, kan narrativ analys som analysverktyg vara effektivt. I tidigare nämnd forskning, som också behandlar normalitet och avvikelser, används diskursanalys (Börjesson & Palmblad, 2003) och narrativ analys (Lindholm, Börjesson & Cederborg, 2014) för att komma åt de underliggande strukturerna. Kvale och Brinkmann (2017) menar att genom den kvalitativa forskningsintervjun kan forskaren få en insyn i undersökningens personens levda värld, deras synvinklar och utveckla mening ur deras erfarenheter. Forskningsintervjun bygger på vardagliga samtal och är ett professionellt verktyg när kunskap konstrueras (Kvale och Brinkmann, 2017).

Syftet i denna studie, hur föräldrar och pedagoger konstruerar det särbegåvade barnet, har styrt valet av metod, intervjuer. Eftersom ”konstruktion” är ett centralt begrepp i studien och nära kopplat till narrativ analys och diskursanalys kan intervjuer användas för att blottlägga de normer och ideal som

döljs i berättelserna. Genom att studera hur språket används och analysera hur intervjupersonerna positionerar sig är intervjun ett verktyg där man kan studera en viss diskurs och hur ett visst fenomen tar sig uttryck (Kohler Riessman, 2008/2013).

Genomförande

Innan analysen av data kan genomföras krävs inspelning, transkribering samt inledande sortering. Nedan beskrivs hur genomförandet av intervjuerna och förberedandet av intervjumaterialet inför analysfasen skett.

Studien inleddes med en första mailkontakt med administratören för Mensas och Filurums Facebooksidor med en förfrågan om att få lägga upp en kort beskrivning av studiens tänkta syfte samt en intresseanmälan för föräldrar. Föräldrar till förskolebarn i Stockholmsområdet som var intresserade av att delta i en studie som behandlade ämnet särbegåvning eller särskild begåvning tog utifrån inlägget på nätforumen en första kontakt (bilaga 3). Administratörerna för forumen lade även upp förfrågan i de sk slutna grupperna. Föräldrarna som valde att delta i studien kontaktades och fick ett introduktionsbrev per mail med presentation av studien och närmare detaljer för genomförandet (bilaga 4). Därefter kontaktades förskolan där barnet var placerat och kontakten med pedagogen upprättades via telefon och mail. I några fall krävdes en kontakt med rektorer och förskolechefer för att närmare specificera studien samt att garantera anonymitet. Dessa kontakter skedde via telefon och mail. Sedan tog schemalaggningsen vid och intervjuer med föräldrar och pedagoger bokades in, ca en förmiddag eller eftermiddag avsattes i samband med lämning eller hämtning på förskolan.

Inför intervjuerna förbereddes en halvstrukturerad tematisk intervjuguide där olika frågeområden ringades in (Fejes & Thornberg, 2015, s. 166) För pedagogerna konstruerades frågeområden som kretsar kring verksamheten i förskolan (bilaga 1) och för föräldrarna var frågeformuläret fokuserat mer på vardagen och samhället (bilaga 2). Eftersom syftet i den narrativa traditionen är att få så rika och uttömmande svar som möjligt användes även tekniken probing. Probing (Fejes & Thornberg, 2015, s. 166) innebär att intervjun har formatet av samtal t ex kan intervjuaren använda sig av uppföljande frågor såsom ”Hur menar du då” eller ”Berätta mer” för att få så fylliga svar som möjligt och undvika missförstånd. Stort fokus lades vid användandet av öppna frågor (Kvale och Brinkmann, 2017).

Varje intervju inleddes med en presentation och syftet med studien. I de flesta intervjusituationer uppstod också följdfrågor på t ex ”varför det valda ämnet” samt frågor om hantering och definitioner av särbegåvning. Under intervjuerna låg fokus på den definition av särbegåvning som Persson (2015) myntat – med formuleringen om ett barn som ständigt förvånar dej. I alla intervjuer ställdes avslutningsvis frågan om nåt finns att tillägga. Slutligen fick även informanterna frågan om att mailledes besvara eventuella tilläggsfrågor. Tillstånd att fortsätta forskningen efter avslutad masteruppsats och därmed behålla mailkontakten har spelats in.

Ett intervjuschema lades upp med intervjuer inplanerade vecka 6 – 8. Denna intervjutid utvidgades sedan till vecka 6 – 12. Alla pedagogintervjuer behandlas som enskilda trots att vissa förskolor deltog med arbetslag. Detta för att anonymisera pedagogerna och deras uttalanden. Jag har valt att inte

analysera gruppintervjun och gruppens effekter på intervjukvaliteten utan fokuserat på den enskilda pedagogens uttalanden.

Med utgångspunkt i narrativ analystradition har pedagoger och föräldrar tillåtits prata fritt och till viss mån göra utvecklingar från frågeområdet. De flesta föräldrar valde att göra utvecklingar och frigöra sig från frågeområdena medan pedagogerna mer hade en tydligare fokus på att hålla sig till frågeområdet. Mer om detta i Studiens kvalitet.

Alla intervjuade meddelades att samtalet spelades in och alla medgav detta. Inspelningen sparades sedan i Itunes och kodades anonymt. Därefter transkriberades intervjun.

Transkriberingen är gjord enligt en förenklad version av Gail Jeffersons system (Jefferson, 2004). Turordningen i intervjun är noterad där J står för frågan och P som svar av pedagog, F för förälder. Raderna är noterade med siffor för att lätt hitta excerpten. Skratt är noterat i intervjun men inga pauser. Betoning och tonlägen har även uteslutits ur transkriberingen. Bokstaven X innebär en anonymisering av namn eller ålder. För att förtydliga för läsaren att intervjupersonen syftar tillbaka till nåt som tidigare nämnts används parenteser. Alla uttalanden är nedskrivna precis som de sagts, ordagrant.

Nedan följer ett kort exempel av ett excerpt som används i transkriberingen i denna studie.

27. J – Ah. Hur kände ni när Barnet började här då?

28. P – Ah, det har jag också försökt tänkt tillbaka, hm, det jag kommer ihåg, som man

29.märkte det var väl när hen var runt X år och då skrev hen ju bokstäver och ritade av, det

30.kommer jag ihåg jätteväl

När sedan excerpten valts ut tydliggjordes transkriberingen med att skriva ut själva frågan i intervjun för att klargöra intervjumomentet för läsaren. För att ytterligare klargöra förståelsen av tolkningen tillades en berättelse, ett kontextförtydligande.

Därefter skedde en ytterligare anonymisering i den andra omgången. Den tredje – femte genomgången hade karaktären av tematisering, kategorisering samt samlandet av kluster av gemensamma teman i intervjuerna enligt Kohler Riessmans tematiska analysmodell (2008/2013). Analysmodellen förklaras utförligare under avsnittet Databearbetning och analysmetod.

Totalt omfattar transkriberingen 236 sidor (422 minuter) varav den kortaste är 7 sidor (13 min) sidor och den längsta 32 sidor (71 min).

Därefter har mönster och upprepningar grupperats och analyserats enligt Potter och Wetherells tolkningsrepertoar (1992/1996) samt positionering enligt Bamberg (2011) och Davis och Harré (2018), dessa behandlas närmare i nästa avsnitt. De uttalanden som styrker vissa teman har sammanförts och

valts som excerpt i analysen. Sedan har analysen övergått till en narrativ diskursanalys där berättelserna sammankopplats till olika teman och narrativ, dvs hur föräldrar och pedagoger konstruerar särbegåvning.

I samband med intervjusituationerna med pedagogerna uttryckte några sin oro för konfidentialiteten och anonymiteten och tyckte det var ”konstigt” att prata om ett visst barn och då repeterades de forskningsetiska reglerna. Dessa återkommer under avsnittet forskningsetiska överväganden.

Två rektorer och en förskolechef tog kontakt innan undersökningen för att försäkra sig om anonymitet samt undersökningens syfte. Efter en ytterligare genomgång av de forskningsetiska reglerna upplevdes detta inte som ett problem längre.

Urval och avgränsningar

Den geografiska avgränsningen har varit Stockholmsområdet och flera familjer måste avböjas pga geografiska avstånd. I detta sammanhang är även konfidentialiteten och garantin av anonymitet central eftersom fältet är begränsat. Eftersom diskussionerna i nätforumen är livliga och andelen ansedda särbegåvade förskolebarn är begränsad regionalt är både konfidentialitet och anonymitet i blickfång. Mer om detta under forskningsetiska överväganden.

I inledningen av uppsatsen beskrivs det problematiska med definitioner och uppfattningar om begreppet särbegåvning. Otydligheten innebär också att tillgången till forskningsfältet kan vara problematisk. Potter och Hepburn (2014/2018) skriver att redan i inledande intervju bör intervjusituationen beskrivas med transparens, i detta fall kan man säga att de föräldrar som anmält intresse att delta i studien redan ansåg sig fundera kring begreppet särbegåvning och sitt barn. Redan där har alltså deltagarna positionerat sig i studien. De har även via sin kontakt med Facebooksidorna visat sitt intresse för fältet.

Undersökningsspersoner

Både föräldrar och pedagoger visade sig också ha en varierad kunskapsnivå av forskningsområdet. I samband med de första kontakterna med pedagoger och rektorer verkade även min roll som forskollärare påverka positivt för tillträde till fältet, dvs att en viss form av fältkunskap om förskolan garanterades.

Föräldrainsatserna genomfördes med en eller två föräldrar närvarande. I tre intervjuer var båda föräldrarna närvarande och i fem var den ena föräldern närvarande. Utbildningsnivån varierade på pedagogerna, vissa studerade, andra var utbildade förskolepedagoger och vissa barnskötare. Alla intervjuer med pedagoger genomfördes i barnomsorgens lokaler, i personalrummet eller angränsande rum. Av familjeintervjuerna genomfördes tre i hemmet och fem i förskolans lokaler. Totalt 12 familjer anmälde intresse samt pedagoger från 12 förskolor, totalt 24 intervjuer. Tre avbokades pga sjukdom samt en familj som efter en första kontakt valde att inte delta i studien, dvs 8 familjer intervjuades och 10 pedagoger, totalt 18 intervjuer.

Databearbetning och analysmetod

Nedan presenteras vilka analysverktyg som använts när intervjuerna analyserats. Intervjuerna har tematiserats enligt Kohler Riessmans (2008/2013) tematiska analysmodell och därefter analyserats med hjälp av en narrativ ansats där tolkningsrepertoarer och positionering använts.

Kohler Riessman (2008/2013) beskriver den temainriktade analysmodellen för analys av olika berättelser. Berättelser beskrivs som inte enbart temporal och sekvensinriktad berättelse utan mer med fokus på innehållet som speglar något oförutsägbart eller ett avbrott i handlingssekvensen. Definitionerna kopplar Kohler Riessman till socialkonstruktionismen där huvudtesen är hur man konstruerar berättelsen om sig själv och bygger sin identitet, sitt narrativ (2008/2013, s. 7). I denna studie används berättelse synonymt med narrativ.

Den tematiska analysmodellen bygger på variationer i berättelser som skapar teman. Variationerna skapar alltså kluster som är lik varandra. Genom att tematisera olika delar av berättelsen kan tolkningsrepertoarer användas för att klargöra vilka verktyg som använts för att legitimera berättelsen. Dessa återkommer i nästa avsnitt. I denna studie analyseras berättelser där vissa framträdande teman kan identifieras och utifrån denna identifikation kan narrativ om hur särbegåvning konstrueras urskiljas.

Språk och tolkningsrepertoar som analysmetod

Genom att använda Potter och Wetherells tolkningsrepertoarer (1992/1996) som bas kan teman analyseras och de berättelser som belyser syftet identifieras. Med hjälp av tolkningsrepertoarer organiserar föräldrar och pedagoger sin förståelse av fenomenet särbegåvning. Genom att använda sig av dessa språkliga termer, argument och beskrivningar kan ett visst narrativ skrivas fram och de mönster som sedan framträder kan analyseras som diskurser.

Denna studie baseras på ett antagande att språket och texten är ett verktyg för att beskriva omvärlden och konstruera sanningen. Potter och Wetherell menar att vi genom våra beskrivningar konstruerar sanning och det sker i interaktion med andra (1992, s. 62) och de understryker också vikten av att identiteten är flexibel och formas av diskurser. Diskurspsykologin, som Potter och Wetherell (1992) intresserar sig för, är textnära och är i första hand lingvistisk men har även det sociala i fokus. De menar att berättelsen formas av de konstruktioner vi håller som sanning (1992, s. 7). Potter och Wetherell menar att kategoriseringen är språkkonstruktionens grundstomme, det utgör grunden för hur vi beskriver vår version av verkligheten. I detta sammanhang är trovärdigheten central. Enligt Potter och Wetherell (1992, s. 95) är trovärdigheten i samtalet ett sätt att bevisa att vi vet vad vi talar om och att därmed minska risken för ifrågasättande. Versionen kan motiveras av att bygga argument eller att ifrågasätta alternativa versioner. Potter och Wetherell (1992, s. 90) använder begreppet tolkningsrepertoar och menar att det innefattar de element vi använder för att konstruera den version vi anser önskvärd, dvs vilken sanning vi försöker beskriva. De menar också att vi skiftar mellan olika tolkningsrepertoarer beroende av kontext och interaktion dvs det finns en flexibilitet inbyggd. I denna studie är konstruktionen av särbegåvning i fokus, hur föräldrar och pedagoger genom sin berättelse konstruerar fenomenet. Särbegåvningen behöver legitimeras och med hjälp av retoriska verktyg kan berättelsen göras trovärdig och objektiv genom konkreta språkliga uttryck.

De retoriska verktygen som används i denna uppsats är enligt Potter (1996) strukturerade som följande. För att bygga upp sin trovärdighet använder sig berättaren av Category entitlement, t ex psykologen sade att mitt barn är särbegåvat. Psykologen har rätt att uttala sig som expert och trovärdigheten stärks. Genom att tillhöra en viss kategori kan alltså trovärdigheten höjas eller sänkas. Berättaren kan använda sig av motargument för att stärka sin sak, Concession, men berättaren kan även välja att nämna kritiken innan presentationen av sin sak för att föregå och visa att man tänkt igenom och resonerat. Ett annat begrepp som Potter menar är av vikt är ”Stake management”, dvs vilka är berättarens insatser och intressen i det fenomen som skall legitimeras.

De legitimerande verktygen används enligt Potter (1996) för att göra berättelsen trovärdig. Genom att t ex använda citat, beskrivningar av kategorier, detaljer i berättelsen, vaga beskrivningar och generaliseringar kan trovärdigheten stärkas eller försvagas. Gerrymandering är ett begrepp som innebär att berättaren plockar fram vissa fakta som stöder det argument man har och utelämnar andra. Berättaren kan också använda sig av olika typer av förstärkande verb med beskrivande syften samt poängterande att vissa argument bara är självklara. Vissa självklara ideal och dilemman såsom jämlikhet och likvärdighet samt balansering mellan individ och samhälle används också som retoriska verktyg. I de flesta liberala demokratier är de så självklara att de inre behövs förklaras eller motiveras och används ofta för att retoriskt stärka trovärdigheten. Genom att använda språket på olika sätt kan alltså berättaren skapa sin bild av fenomenet i interaktion med lyssnaren och som då upplevs som fakta (Potter, 1996).

Positionering som analysmetod

Bamberg (2011) menar att subjektets positionering i narrativet kan användas som analysverktyg och genom att studera språklig interaktion kan man göra värdefulla analyser inom narrativ forskning. Också Davis och Harré (2018) har studerat olika typer av positionering i konstruktionen av identiteter och menar att all interaktion innefattar även positionering.

”A subject position incorporates both a conceptual repertoire and a location for persons within the structure of rights for those that use that repertoire. Once having taken up a particular position as one’s own, a person inevitably sees the world from the vantage point of that position and in terms of the particular images, metaphors, story lines and concepts which are made relevant within the particular discursive practice in which they are positioned.” (s. 2).

Berättelser i olika diskurser varierar beroende på språket, vilka koncept som används, moraliska dilemman och tabun och dessa konstrueras genom positioneringen. Forskarna menar också att i interaktionen sker två typer av positionering, den interaktiva där en person positionerar en annan och den reflexiva där man positionerar sig själv. Davies och Harré (2018, s. 4 – 8) beskriver liknelserna mellan autobiografier och sagor där de menar att berättaren konstruerar sin berättelse utifrån historik, nutid och framtid samt de legitima berättelser som ligger i diskursen.

I denna studie används tolkningsrepertoarer och positionering som verktyg, utifrån tematisering av berättelser, för att övertyga eller utföra handling. Därmed kan vissa antaganden om det särbegåvade barnet utläsas, dvs vilket narrativ som konstrueras om det särbegåvade barnet.

Efter tematiseringen och bearbetningen med hjälp av tolkningsrepertoarer och positionering har sedan ett teoretiskt perspektiv lagts på. Begreppen diskurs, makt och normalitet diskuteras i förhållande till berättelserna i analysavsnittet.

Forskningsetiska överväganden

Eftersom forskningsfältet är begränsat och det förekommer täta kontakter informanterna emellan på sociala medier är de forskningsetiska reglerna av största vikt. Även barnens ringa ålder, 2 – 6 år har en central roll i vikten av forskningsetik då det är föräldrar som medger medverkan i studien, inte barnet. Den utsatthet som pedagoger kan känna gentemot föräldrar genom att de diskuterar enskilda barn motiverar även vikten av anonymitet samt konfidentialitet.

Individskyddet ligger som grund för de forskningsetiska reglerna som innefattar informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet samt nyttjandekravet. Individskyddet innebär att ansvarig forskare skall göra en avvägning mellan kunskapstillskottet och möjliga risker för negativa konsekvenser för berörda undersökningsdeltagare. I denna studie i form av det sekretesskydd som omsluter pedagogens arbete i barnomsorg, pedagogens ställning gentemot arbetsgivare och förälder samt det begränsade forskningsfält som särbegåvade förskolebarn i Stockholmsområdet innebär (Vetenskapsrådet, 2017).

I och med att syftet med studien presenterades i det första brevet i nätforumen och föräldrar själva tog kontakt ses samtyckeskravet av föräldrar uppfyllt. Deltagarna har även fått information om typ av undersökning, i detta fall intervju. Pedagogerna som sedan kontaktades fick informationsbrev angående studiens syfte samt muntliga korta introduktioner till frågeområden. De tillfrågades om vilja att delta i studien och med detta är samtyckeskravet uppfyllt.

Konfidentialitetskravet blev centralt i samband med transkriberingen där både barn, syskon, föräldrar, pedagoger samt geografiska platser anonymiserats. Ett stort arbete har lagts vid att säkerställa att uppgifter som kan identifiera individer och platser tagits bort.

Nyttjandekravet avser användningen av materialet till en masteruppsats. Ett muntligt samtycke för sparandet av kontaktuppgifter till föräldrar har inhämtats, vid intervjutillfället, vid eventuell fortsättning av studien (Vetenskapsrådet, 2017).

Alla intervjuade utlovades konfidentialitet samt anonymitet, både skriftligt i breven samt muntligt innan intervjun. Pedagogerna med motivation att de står i en viss position som professionella, både gentemot barnet och föräldern. Barnen namnges inte i transkriberingen utan kallas Barnet eller X.

Både Barnet och Syskon till Barnet är avkönade och benämns som hen för att undvika identifikation. De olika formerna av barnomsorg är även anonymiserade och i analysen kallas alla former av barnomsorg för förskola. I transkriberingen har vissa avsnitt strukits för att garantera anonymiteten, t ex där specifika uppgifter nämnts. Andra avsnitt som strukits har koppling till intervjupersonerna som kan identifieras. All pedagogisk personal som intervjuats kallas för pedagoger.

De forskningsetiska övervägandena har tagit stort anspråk av transkriberingen eftersom de är centrala i denna studie där dels forskningsfältet är begränsat och där intensiva kontakter sker mellan intervjupersonerna inom samma intresseområde men där också fokus är på enskilda unga barn.

Studiens kvalitet

Kvale och Brinkmann (2017) beskriver sex olika kvalitetskrav för en intervju och menar att de tre första kraven är grundläggande. Dessa handlar om omfattningen av spontana, rika, specifika och relevanta svar från intervjupersonen. De andra kraven handlar om omfattningen av korta och långa intervjusvar och i det tredje och grundläggande kravet klargörs i vilken grad intervjuaren följer upp och klargör meningen i de relevanta aspekterna av svaren. De tre sista kraven behandlar alla tolkningar som klargörs redan i intervjun både av intervjuaren och intervjupersonen men även själv-rapport, dvs att historien är så tydligt tolkad att den inte kräver förklaringar (s. 206). De intervjupersoner som t ex är i sin professionella kontext påverkas av den kontexten, t ex förskolan. En förskolelärare antas agera utifrån sin professionsroll på förskolan. Vidare påverkas intervjun av kunskapsnivån om kontexten t ex kunskapsnivån om särbegåvning. Det centrala menar ändå Kvale och Brinkmann (2017, s. 207) är att få en så kunskapsrik information som möjligt. I denna studie har intervjupersonerna varit av två kategorier – föräldrar och pedagoger.

Jag kan tydligt se att pedagogerna intar en striktare förhållning pga sin arbetskontext och professionsroll medan föräldrar bjuder på mer detaljrika berättelser. Detta torde inte påverka studiens resultat då tanken inte är att jämföra dessa mot varandra utan att särskilja konstruktionen av begreppet särbegåvning inom båda intervjugrupperna. Vidare skiljer sig längden på intervjuerna där föräldrarna står för de längre intervjuerna. Detta torde inte heller påverka analysen då varje berättelse är unik och inte jämförs med en annan men ändå har vissa beröringspunkter med andra berättelser.

Potter och Hepburn (2014, 2018) diskuterar den kvalitativa öppna intervjun och de problem som forskaren står inför då denna metod används. Den öppna intervjun är välanvänd i forskning inom etnografi, fenomenologi, psykoanalys, narrativ forskning och diskursanalys och Potter och Hepburn menar att den kvalitativa intervjun fått mycket kritik som metod just för att den beskrivits för enkelt. De menar att genom att noggrant belysa designen av intervjun, genomförandet, analysen och rapporteringen kan metoden få en mer motiverad plats i den samhällsvetenskapliga forskningen. I denna studie följs de råd på transparens som Potter och Hepburn argumenterar för, just för att få en tydligare bild av metoden som valts.

Ett av de problem som uppstått under insamlingen av data har t ex bestått av längden på intervjuer. Några av intervjuerna blev väldigt långa och det krävdes en omfattande transkribering. Detta kan även

ses som i styrka då intervjun blev detaljrik. Ett annat problem som behöver uppmärksammas är att intervjutekniken förändras under processens gång och påverkar till viss del kvalitén på intervjun. Efter varje genomförd intervju får forskaren mer erfarenhet och har lättare att hitta rätta uttryck, ställa mer utmanande frågor och utveckla sensibilitet.

Intervjuguiden (bilaga 1 och 2) är inriktad på två områden. Intervjuguiden för föräldrar kretsar kring frågeområden som berör hemmet och samhället medan intervjuguiden för pedagoger berör vardagen i förskolan. Detta innebär att de ämnen som föräldrar och pedagoger valt att lyfta är kopplade till frågeguiden. Målet under intervjuerna vara att använda sk. öppna frågor, berätta-frågor, och på detta sätt undvika att styra samtalet. Detta borde dock inte påverka studiens kvalitet då syftet inte är att jämföra dessa berättelser utan återigen att få en djupare förståelse för hur dessa två grupper konstruerar begreppet särbegåvning.

Ytterligare en skillnad som kan bidra till de olika förhållningssätten i intervjuerna är att föräldrar själva anmält sitt intresse, ett egenintresse eller Stake management (Potter, 1996), att delta i studien medan pedagoger blivit kontaktade av forskaren, därmed utvalda genom kontakten till barnet på förskolan. Detta kan ha påverkat både detaljrikedomen i intervjuerna men även längden på intervjuerna. Styrkan i detta är att föräldrar och pedagoger haft samma barn i fokus under intervjuerna istället för att diskutera särbegåvning i allmänhet.

Den reflexiva och interaktiva delen där intervjuaren är medveten om sin positionering har noterats. Vid intervjusituationerna med pedagogerna har intervjuaren positionerats som kollega och förskolelärare, medan föräldrarna i intervjuerna mer positionerat intervjuaren i rollen som forskare. Hur intervjuaren har positionerats torde inte beröra kvalitetsaspekten på intervjuerna då återigen syftet inte varit jämförelsen utan blottläggandet av strukturer inom de två arenorna familj och förskola.

I den ursprungliga studien fanns en observation av barnet inplanerad. Denna avskrevs efter två observationer då det blev tydligt att forskaren positionerades som expert och därmed tillskrevs makt att bekräfta eller avvisa eventuell särbegåvning.

Intervjuaren som person kan även ses som ett forskningsverktyg och i denna studie har intervjutekniken förbättrats vartefter genomförda intervjuer, vilket kan ha eventuell betydelse för intervjukvalitén som kan ha förbättrats under processens gång. Med en större säkerhet i intervjuteknik kan forskaren mer explicit inrikta sig på själva essensen i frågan. Under intervjuprocessen påbörjades transkriberingen och under detta arbete sker redan en form av mental tematiseringsprocess hos intervjuaren. Detta kan göra att vissa teman redan upptäcks tidigt och forskaren inriktar då sina frågor och följdfrågor för att förstärka detta fokus. Detta kan ses som en brist där intervjuaren styr men även som en styrka då detaljrikedomen kring temat kan fördjupas vilket kan styrkas i denna studie.

Kvale och Brinkmann (2017, s. 210) beskriver standardkritiken mot kvalitativa intervjuer som ofta handlar om subjektivitet, icke valida och ej generaliserbara. Potter och Hepburn (2014, 2018) menar

att genom att använda transparens både i genomförandet och i analysen kan man undvika de fallor intervjuaren står inför. I denna studie används transparensen just så. Genom att beskriva noggrant intervjuens genomförande, forskningsetiska ställningstaganden samt intervjuens bearbetning och analysmetod kan läsaren förstå hur intervjupersonerna uttalat sig om särbegåvning, utifrån sig och sin kontext.

Resultat och analys

I följande avsnitt presenteras de teman som framträtt i föräldrars och pedagogers berättelser. Analysen har skett med hjälp av tolkningsrepertoarer (Potter & Wetherell, 1996) och positionering (Bamberg, 2011; Davis & Harré, 2018) samt inom ramen för de teoretiska begreppen diskurs, makt och normalitet.

De återkommande teman som funnits i föräldrars berättelser är identifiering av barnets särbegåvning, egen särbegåvning samt interaktionen med förskola och skola. I pedagogernas berättelser framträder teman som liberala demokratiers dilemman och ideal, identifiering av särbegåvning utifrån förskolans läroplan, hemmets och föräldrarnas roll samt diagnosparaplyet – twice exceptional.

I den första delen presenteras resultatet av föräldrantervjuerna och teman som funnits och i den andra delen redogörs resultatet av intervjuerna med pedagoger samt de teman som framkommit. Frågan som ställts redovisas i inledning av varje intervjusekvens. Det verktyg i tolkningsrepertoaren som använts redovisas i samband med varje berättelseelement. Avslutningsvis analyseras berättelserna utifrån de teoretiska begreppen diskurs, makt och normalitet.

Föräldrars berättelser

Nedan presenteras resultatet av intervjuerna med föräldrar utifrån en övergripande tematisering av data. I berättelserna om identifiering av barnets särbegåvning har kategorisering (Category entitlement) och retoriska verb identifierats. Category entitlement innebär en tillskrivning till en kategori eller grupp som kan ha mer eller mindre makt t ex vid identifiering och legitimering av särbegåvning. Retoriska verb är verb med en förstärkande eller förminskande betydelse. Där analysen gjorts med hjälp av positionering anges detta.

Experters identifiering av särbegåvning

I intervjusekvenserna nedan framkommer hur föräldrar legitimerar identifieringen av sitt barns särbegåvning genom kategorisering, Category entitlement, såsom att hänvisa till bekräftelse av BVC sköterska, förskollärare samt deltagande i forumen Mensa GCP, Filurum och Brainpool. Dessa personer och organisationer ses som kategorin experter med makt att stärka trovärdigheten i berättelsen, en formell expertroll. Nedan presenteras ett utdrag utav sju totalt.

F1 80 Fråga - Hur började ni tänka på det här?

82 - 83 BVC sköterskan var så här: Oj vad hen söker kontakt.

115 – 116 Och det kan dom inte göra efter ett telefonsamtal men tjejen som vi pratade med där, bara ja, men ni hör hemma här liksom (Filurum).

I denna sekvens berättar en förälder om hur BVC sköterskan reagerat på spädbarnets tidiga kontaktsökande. Föräldern beskriver det första BVC besöket då barnet är två veckor gammalt. Samma förälder återkommer till temat senare i intervjun och berättar hur barnet beskrivits i kontakten med konsulten i Filurum och hur då medlemskapet bekräftas. Både BVC sköterskan och kontakten på Filurum stärker genom sina professionella roller uppfattningen om att barnet är särbegåvat.

Vittnens identifiering av särbegåvning

I dessa berättelser legitimeras identifieringen av det särbegåvade barnet genom hänvisning till andra vittnen som själva har särbegåvade barn och därmed innehar kompetensen att identifiera särbegåvning, en informell expertroll. Här stärks trovärdigheten genom kategorisering till en annan källa, såsom brodern, kvinnan i parken samt kompis, alla med egna särbegåvade barn. Ett utdrag av fem redogörs.

Nedan legitimerar kvinnan i parken identifieringen av det särbegåvade barnet. Föräldrarna kontaktas i lekparken av en främmande kvinna som själv har ett särbegåvat barn och kvinnan noterar att båda barnen är på samma nivå trots olika ålder. Föräldrarna uppger också att de i ett senare skede genomgår ett test på uppmaning av kvinnan och att de nu har fortgående kontakt via Mensa.

F3 Fråga rad 4 – 5 ...om ni kan berätta för mej vad ni vet om begreppet särbegåvning eller särskilt begåvade barn?

10 – 11 kvinna i en park och vårt barn lekte med hennes barn, som, då var hen X och ett halvt ungefär...

14 – 15 Eh, och var så här – ”ursäkta, är det ert barn”? Får jag prata med er – hen leker med mitt barn och hen är ett år äldre och dom är ungefär på samma nivå och vi vet att hen är väldigt – har ni upplevt det här med hen?

Egen särbegåvning

Genom att positionera sig själv inom kategorin särbegåvad legitimeras barnets särbegåvning både genom att föräldern får en självskriven expertroll men även genom igenkänning och självupplevelse, reflexiv positionering, bekräftas särbegåvningen. Nedan presenteras en förälders berättelse om sin egen särbegåvning. Endast ett exempel av åtta redovisas, noterbart är att åtminstone en i föräldraren av alla åtta intervjuade föräldrar tillskriver sig själv särbegåvning, reflexiv positionering.

Här beskriver en förälder hur igenkänningsfaktorn väckt funderingar kring barnets särbegåvning som sedan bekräftats genom ett Mensatest. Föräldern berättar om känslan att vara annorlunda och tillskriva problematiken på sig själv.

F5 Fråga 181 – 183 Jag tänker lite på det här, du var ju inne på det också, det här genetiska, känner ni igen det från någon annan i släkten eller er själva – nu nämnde du storasyskon och eventuellt mellan – är det något ni liksom har pratat om i släkten eller...?

187 – 188 ...men när vi började läsa på, ah, mer om det, så kände ju jag igen mej i det så jag har ju...

192 Så och just det här med skolan hur jag kände mej annorlunda

194 I skolan, och för mej var det så att jag trodde det var något fel på mej

198...tänkte och då tänkte jag att jag måste vara som majoriteten...

200 - 201 Eh, så att då har ju både min man och jag på senare år gjort Mensa testet och kommit med

Interaktion med förskola och skola

I berättelserna nedan använder föräldrar språkliga begrepp, verb, som kämpa, strida och driva. Genom att beskriva möten med förskolan (och skolan) som en konflikt lyfts det problematiska fram, dvs att barnet inte bemöts utifrån sina behov utan föräldrarna får kämpa för att få förståelse för detta. Ett av fem utdrag illustrerar exemplet nedan där verb som kämpa, driva och strida förstärker synen på en konflikt.

Här beskriver föräldern hur man i samarbetet med förskolan lyft tankar kring särbegåvning. Bemötandet har inte utfallit som tänkt utan beskrivs mer som en konflikt just genom att använda verb som kämpa och driva. På rad 780 använder berättaren verbet kämpa och återkommer till temat senare i intervjun på rad 822 och beskriver hur poletten på förskolans pedagoger inte trillat ner utan föräldrarna får fortsätta driva. Bilden av konflikt i samarbetet angående det särbegåvade barnets bemötande förstärks.

F3 Fråga 731 - 732 ...har ni uttryckt det här för förskolan, har ni haft, jag antar utvecklingssamtal och så, hur har det samarbetet fungerat?

780 Där får vi kämpa.

822 Exakt, och den poletten har inte trillat ner och den får vi i alla fall driva.

Pedagogers berättelser

Nedan presenteras de teman som framkommit i pedagogernas berättelser. De teman som framträtt är klassiska liberala demokratiers dilemman och ideal, identifieringen av särbegåvade barn utifrån Läroplanens strävansmål, hemmets och föräldrarnas roll samt tankar kring det sk. diagnosparaplyet där andra typer av diagnoser länkas samman med särbegåvning. Varje tema analyseras med hjälp av

Potters och Wetherells tolkningsrepertoar (1996) samt positionering (Bamberg, 2011; Davis och Harré, 2018). Intervjuavsnitten presenteras med P som kod för pedagog och frågan som inledningsvis ställts i avsnittet redovisas i varje berättelseelement. I berättelserna har pedagogerna använt Concession som motargument samt Gerrymandering där vissa delar i berättelsen lyfts fram och framställs som centrala. Det verktyg i tolkningsrepertoaren som använts, samt positioneringen, redovisas i varje avsnitt.

Liberala demokratiers dilemman och ideal

I intervjusekvenserna nedan framträder berättelser av pedagogerna som har det centrala temat om svårigheten att kunna bemöta alla barn i gruppen likvärdigt. I berättelserna använder pedagoger det retoriska verktyget Concession där eventuell problematik möts med motargument för att påvisa den komplexitet i verksamheten som pedagogerna måste handskas med, balansgången mellan individ och grupp samt jämlikhet och likvärdighet. De beskriver ramarna för verksamheten som ett försvar och påvisar svårigheten att bemöta alla barns individuella behov utan att bortse gruppens behov. Genom att hänvisa till de liberala och demokratiska rådande dilemman och ideal förstärks pedagogernas trovärdighet som professionella och ursäktar en eventuell frånvaro av det individuella bemötandet av barnen på förskolan.

Pedagogerna positionerar sig också i den liberala demokratiska ”sanningen” - att alla skall behandlas jämlikt och likvärdigt enligt styrdokumentet, pedagogernas trovärdighet stärks och det upplevs svårt att argumentera mot påståendet om jämlikhet och likvärdighet. Alla barn skall behandlas lika.

Ett exempel av sju där verktyget Concession redovisas nedan för att lyfta dilemman i liberala demokratier och pedagogerna positionerar sig också i den demokratiska idealet om jämställdhet och likvärdighet samt balansen mellan att bemöta individ och grupp. Pedagogerna hänvisar till ”en hel grupp”, ”man inte räcker till”, ”det finns ju fler”, ”för vi har ju XX barn i gruppen”, ”fokusera för mycket på det här barnet”, ”alla barn” och ”alla barn i den åldern”.

P2 27 Fråga – Ah. Hur kände ni när Barnet började här då?

53 – 54 Mm, för vi tyckte, ja det gör väl förskolan också tänker jag, betonar leken och det sociala – vi har ju en hel grupp att ta hand om också så att...

178 ...det kände man ju att man inte räckte till och inte nådde...

185 Ja och sen att naturligtvis precis som utåtagerande barn och det finns ju fler – att man inte räcker till för dom.

192 Så att man inte räcker till...

Ovan beskriver pedagogen betydelsen av att ta hand om ”hela gruppen” och att det finns barn med flera olika behov, t ex utåtagerande barn, som alla har olika behov som behöver tillgodoses. Pedagogerna poängterar också att det känns som om ”man inte räcker till”. Under intervjun återkommer pedagogen fyra gånger till detta tema.

Identifiering utifrån förskolans läroplan

I dessa berättelser beskriver pedagoger sin syn på barnet som definieras av strävansmålen i Lpfö 98. I denna diskurs är styrdokumentet Lpfö det arbetsdokument som ramar in förskolans verksamhet och där strävansmålen anger vilka mål pedagogerna skall arbeta med. Läroplanen för förskolan är ett dokument godkänt av regering och riksdag och står för en grundläggande syn på hur landets medborgare skall fostras där individen skall bemötas utifrån sina behov men även målet att ha en fungerande samhällsmedborgare som fungerar i grupp betonas. Strävansmålen är alltså riktlinjer för det ”normala” barnet i dagens samhälle. I dessa pedagogers berättelser plockas den sociala biten ut, de strävansmål där lekens betydelse och den sociala kompetensen betonas. Gerrymandering (Potter och Wetherell, 1996) är ett verktyg där vissa fakta plockas fram, de som stöder de argument man har. De argument som presenteras nedan definierar en del som betydelsefull för en helhetsbild, helhetsbilden av barnet. Här jämförs alltså det särbegåvade barnet med det normala barnet och då brister helhetsbilden. Sju pedagoger poängterar betydelsen av den sociala kompetensen och påpekar att det är en brist i helhetsbilden av barnet. Ett excerpt har valts ut.

P1 139 – 140, 142 Fråga – Sen tänkte jag en annan sak då om man tänker sig – vi tar Barnet som exempel då, jag tänker övergången till skolan. Tänker du nånting där, vad tycker du då man skall tänka på?

144 – 146 Eh amen jag tänker också det här sociala, leken, och den omsorgen och många gånger har föräldrarna så bråttom, man kanske tänker att man hinner gå i skolan, att få vara kanske också liten ett tag och att...

158 – 159 ...ja inte att dom blir mätta på skolan men det är ju fler och fler barn som inte orkar gå till skolan tänker man – vad beror det på?

Pedagogen lyfter fram den sociala delen i barnets helhetsutveckling. Även lekens betydelse där den sociala kompetensen är central lyfts fram.

Hemmets och föräldrarnas roll

I följande berättelser är hemmet och föräldrarnas roll det centrala. Pedagogerna lyfter genom Gerrymandering fram en alternativ orsak till att barnet är särbegåvat. Stimulansen hemma anses vara orsaken till barnets kunnighet. Fyra pedagoger lyfter detta och ett utdrag redovisas nedan.

P1 87 – 88 Fråga – Mm – men jag tänker med kontakten med föräldrarna, har den liksom funkat, har dom uttryckt nåt önskemål om att – för er liksom att se det här?

P1 91 Vi vet ju att dom är med i den här gruppen, det har dom nämnt (Filurum)

P1 96 Dom har jobbat mycket med det så...

Pedagogen poängterar här att barnet dels är med i Filurum men lyfter även att föräldrarna jobbat mycket med barnets utveckling hemma i form av läsning.

Diagnosparaplyet

I detta tema poängteras diagnosparaplyet där fem pedagoger i sina berättelser genom Gerrymandering lyfter fram olika diagnoser i samband med frågor om särbegåvning. Genom Gerrymandering lyfter pedagogerna fram det som stödjer argumentet, dvs inte särbegåvning, utan andra NPF (neuropsykatriska funktionsnedsättningar) diagnoser samt vikten av att ”få ett namn” på problematiken. Ett excerpt redovisas nedan.

P2 74 – 75 Fråga – Kul. Är det nåt som du pratar med dina kolleger om, det här också att ni har det under era liksom, som personalmöten, ni...?

P2 82 – 83 Och det har vart lite samtal runtom det skulle ha vart nån bokstavskombination eller – ah så

Här redogör pedagogen för hur man resonerat med kolleger om olika funktionsvariationer i samband med diskussioner om särbegåvning. När frågor om särbegåvning uppkommit har diskussionerna tangerat kring andra typer av bokstavskombinationer.

Hur föräldrar och pedagoger konstruerar särbegåvning

Nedan redovisas svaren på studiens frågeställningar och syftet.

Återkommande berättelser

I de berättelser som återkommer i intervjuerna med föräldrar och som analyserats med hjälp av tolkningsrepertoarer och positionering lyfts berättelsen om vikten av identifiering fram. Ditt tillskrivs rädslan för den problematik som enligt tidigare forskning (Lie 2017; Kreger Silverman, 2016; Liljedahl; Persson, 2013) kan uppkomma då barnets behov av stimulans inte tillgodoses. Föräldrarnas egna särbegåvning framträder också som berättelse i en form av legitimering där positioneringen i kategorin särbegåvad lyfts fram genom att ”känna igen sig” och därmed legitimera barnets särbegåvning. En annan berättelse som framträder är konflikten med förskolan där föräldrarna anser sig tvungna att driva behovet av barnets stimulans för att undvika problematiken som annars kan uppkomma.

I de berättelser som framträder hos pedagogerna är västerländska demokratiers dilemman och ideal i fokus. De västerländska ideal som strävansmålen i Läroplanen för förskolan anger ser pedagogerna som vägledande och en balansering av olika behov som ställs mot varandra. En frånvaro av den sociala kompetensen blir en brist i helhetsbilden av barnet vilket kan ses som en förklaring på förnekelse av särbegåvning. En annan form av berättelse som framträder, som en alternativ förklaring till särbegåvning, är pedagogernas tillskrivning av hemmets och familjens roll i hur barnet fostras och utbildas hemma och därmed har ett försprång gentemot de andra barnen i gruppen. I pedagogernas berättelser berörs inte konflikten med familjen. Frånvaron av konflikten med familjen kan förklaras av att pedagogerna inte hinner eller kan tillgodosä alla barns olika behov och de lyfter istället fram

problematiken med individens och gruppens behov i en verksamhet med ramar och begränsade resurser i form av tid och pengar.

Legitimering av särbegåvning

I föräldrars berättelser om särbegåvning legitimeras barnens särbegåvning genom experters bekräftelse, Category entitlement, deltagande i t ex GCP och Filurum men även den egna reflexiva positioneringen i kategorin särbegåvad. Genom att tillskriva sig själv till kategorin särbegåvad tangerar man genetiken och den problematik som berör diskussionen om arv och miljö.

Kategoriseringen används även där andra vittnen såsom kvinnan i parken, brodern och kompisen bekräftar särbegåvningen och legitimerar särbegåvningen. Vidare legitimeras särbegåvningen via problematiken som lett till att föräldrar uppfattar kontakten med förskolan som en konflikt med retoriska verb som förstärker bilden av en konflikt, en kamp.

Pedagogernas berättelser legitimeras genom Consession där motargumentet är styrdokument och upprätthållandet av liberala demokratiers ideal i form av likvärdighet och jämlikhet. Pedagogernas reflexiva positionering i de västerländska idealen stärker bilden av professionalitet och legitimerar berättelsen. Genom Gerrymandering lyfts de sociala strävansmålen lyfts fram och ses som argument för en bristande helhetsbild av det särbegåvade barnet. Även svårigheten av att balansera individens behov mot gruppens kan tillskrivas de övergripande liberala idealen. Pedagogerna lyfter också fram hemmets roll när de genom Gerrymandering problematiserar ihopkopplande eller särskiljande av särbegåvning och NPF-diagnoser.

Diskurs, makt och normalitet

Utifrån de teman som framkommit under intervjuerna med föräldrar är temat som berör vikten av identifieringen det dominerande narrativet. I det första delen, där identifieringen är centralbegreppet, hänvisas till expertkategorier och vittnen. I det andra fallet är den reflexiva positioneringen central där föräldern själv tillskriver sig särbegåvning och därmed legitimerar identifikationen av särbegåvning. Behovet av att identifiera och kategorisera utmanar således diskursen särbegåvning eftersom den är öppen för vissa men inte alla, en eftersträvnsvärd avvikelse där diskursen ”normal” krockar med diskursen särbegåvad. Vikten av identifikation är central i dessa narrativ vilket kan tyda på att kategorin särbegåvning är eftersträvnsvärd trots att problematiken anges som just konfliktpunkten med förskola och skola (Foucault 1993, 1999).

Ur ett maktperspektiv framträder också konflikter. Pedagogerna har i ett avseende mer makt i samband med identifiering i sin professionsroll i en institution, governmentality (Foucault, 2003) och samtidigt visar forskningen på en ovilja bland pedagoger att kategorisera (Lutz, 2006). Föräldrarna använder andra sätt för att legitimera särbegåvningen, t ex genom att hänvisa till experter såsom BVC sköterskan (medicinsk expertis) och konsulten (Filurum). Maktperspektivet kan alltså sägas ha en direkt koppling till de olika diskurserna (Foucault, 1993).

Utifrån Foucaults tankar om makt och normalitet (2007) kan man även se en krock mellan normering på individnivå och normalisering på befolkningsnivå. I detta fall motsvaras det särbegåvade barnet av normering i familjediskursen medan förskolebarnet är normaliseringen i förskolediskursen. Ur ett föräldraperspektiv ses individen, barnet, medan pedagoger stöder sig på samhällets syn på barnet. Å ena sidan tillhör pedagogen en expertkategori med makt i förskolediskursen där utbildning och arbetserfarenhet ramas in av styrdokument, governmentality. Å andra sidan familjediskursen med sina normer och värderingar. I denna studie kan man se hur expertkategorin, pedagogen, utmanas av familjediskursen, föräldern, utifrån hur föräldrarna beskriver kontakten med förskolan som en kamp. Pedagogens motsträvighet att kategorisera barnet i gruppen särbegåvade utmanas av föräldrarnas vilja att identifiera och kategorisera barnet som särbegåvat (Foucault, 1993, 1999; Börjesson och Palmblad, 2003; Lutz, 2006). Foucault (1980) menar att det ligger en fara i kategoriseringen och använder begreppet biomakt där normen skapas för att optimeranyttoaspekten i ett samhällsperspektiv. Hur kan det särbegåvade barnet vara till nytta i ett samhällsperspektiv?

I de teman som framkommit under intervjuerna med pedagogerna är de fyra framträdande är behovsbalanseringen mellan individ och grupp samt jämlikhet och likvärdighet, identifieringen, hemmets och föräldrarnas roll samt diagnosparaplyet. Behovsbalanseringens betydelse och de liberala demokratiska värdena är det mest framträdande temat. Eftersom styrdokumentet är stadgat i lag kan pedagogerna använda detta som en ursäkt för att ”inte räcka till” för alla barns olika behov. I Läroplanen finns kravet att bemöta varje enskilt barn utifrån det individuella behovet och samtidigt lyfts begrepp som jämlikhet och likvärdighet fram som demokratiska ideal. Problematiken som lyfts hänförs till individen och gruppen, dvs hur balansera individuella barns behov mot gruppens, en behovsbalansering mellan institutionens styrdokument och individens behov utifrån ett Foucault-perspektiv (Foucault, 2007), normalisering och normering. Återigen en krock mellan synen på individens behov och de behov, strävansmål, som definierar det ”normala” barnet.

Identifieringen bör enligt pedagogerna ske utifrån Lpfö 98 och de strävansmål som finns angivna där, förskolediskursen är starkt styrande. Strävansmålen är jämförbara med det ”normala” barnet och anger de ideal som gäller för det ”normala” barnet, enligt Börjesson och Palmblad (2003) en underförstådd tolkning av det ”normala” barnet. Här lutar sig pedagogerna mot styrdokumentet och den underförstådda jämförelsen med ”normala” barn. De lyfter fram vissa strävansmål som t ex brister i det sociala samspelet i förskolegruppen som därmed enligt dem utesluter vissa barn ur kategorin särbegåvad. Detta kan även hänföras till Lutz (2006) resonemang kring oviljan att kategorisera. Inom förskolan finns en utbredd kultur av inkludering och endast medicinska diagnoser ger betydande förändringar i bemötandet av barnet och då ofta i form av ett segregeringssätt.

De konstruktioner som blir synliga är problembarnet med ständiga krav på utmaning och idealbarnet som jämförs med ”normalbarnet” och inte matchar alla strävansmål i styrdokumentet. Dilemmabarnet skapas då behoven inte tillgodoses eller styrdokumentens strävansmål på olika områden inte uppfylls.

Diskussion

Syftet med denna studie är att blottlägga hur särbegåvade förskolebarn konstrueras utifrån två perspektiv – föräldrars och pedagogers. Utifrån frågeställningarna och syftet visar studien på att identifiering av särbegåvning, och därmed kategorisering av det enskilda barnet, är av stor vikt i föräldraskursen. Ett av syftena med identifieringen är att undvika den problematik som enligt den tidigare redovisade forskningen (Allodi Westling, 2014; Kreger Silverman, 2016; Lie, 2017; Liljedahl, 2017; Persson, 1997; Stålnacke, 2007) kan uppkomma. I förskolediskursen är identifiering inte det centrala utan fokus ligger på verksamheten och dess ramar. För pedagogerna i denna studie är diagnosen viktig men de uttrycker starkt behov av att stöda sig på styrdokumentet och de ideal som genom strävansmålen framträder där och är förankrade i den rådande liberala demokratin. Samhällsperspektivet prioriteras framom individperspektivet. Dilemmat som berör balanseringen mellan individ och kontext framkommer också i den perspektivförskjutning i forskningen som Owen Lo (2017) beskriver. I stället för att fokusera på identifiering av det särbegåvade barnet borde samhället vinna på att fokusera på ”särbegåvad utbildning”, dvs utveckla utbildningssystemet så att alla individuella behov kan tillgodoses på ett bättre sätt. På detta sätt gynnas inte bara de särbegåvade barnen utan hela utbildningssystemet. I Börjesson och Palmblads (2003) samt i Lutz (2006) forskning lyfts även denna problematik fram, dvs fokus på individen och inte på miljön eller åtgärderna. Detta diskuteras även i t ex VanTassel-Baskas (2010) forskning där paradigmskiftet från synen på en fixerad egenskap till ”särbegåvade” utbildningsformer kan inkludera även andra grupper av barn, t ex de socioekonomiskt utsatta barn eller barn från andra kulturella grupper. Detta paradigmskifte, som även Eyre (2011), Renzulli (2010) och Sutherland (2012) diskuterat bygger på ideologiskt inkluderande av alla grupper av barn i samhället.

En ”särbegåvad utbildning” förutsätter handlingsplaner och utbildning på området särbegåvade barn. Kettler, Oveross och Salman (2017) konstaterar i sin forskning att få förskolor i USA har en handlingsplan eller utbildning för pedagoger på detta område. I Sverige har Skolverket (2015) gett ut ett stödmaterial för pedagoger och SKL uppdaterade sin handlingsplan att innefatta förskolan 2016. I Sverige finns dock ingen forskningsöversikt som visar om förskolor har handlingsplaner eller rutiner för bemötandet av särbegåvade barn. Enligt det nya forskningsparadigmet (Owen Lo & Porath, 2017) behöver utbildningssystemet uppdateras för att bättre bemöta även de särbegåvade barnen och därmed bättre tillgodose även andra barngruppers behov. Enligt dessa forskare lyfts just nu särbegåvade barngrupper i vita medelklassfamiljer fram medan andra lämnas osynliga på grund av de metoder som för närvarande används för identifiering, t ex tester som bygger på språket eller förmågan att se mönster. En uppdatering av utbildningsformen för särbegåvade barn i förskolan skulle alltså gynna inte bara den nuvarande lilla gruppen av barn som identifieras utifrån dessa exkluderande metoder utan alla barngrupper i förskolan.

Spänningen mellan familjediskursen och förskolediskursen är tydlig i denna studie. Samtidigt som familjen har makten över barnet har även pedagogen en expertroll och makt att identifiera barnet, eller inte, som särbegåvat i en förskolediskurs. I den konflikt som beskrivs i föräldrars narrativ i denna studie kan man se detta dilemma. I den forskning som Walsh, Hodge, Bowes och Kemp (2012) genomfört hänvisas just till den spänning och de motsättningar som pedagoger uttalat, de anser

identifieringen vara problematisk. I denna studie framkommer att de pedagoger som intervjuats ogärna vill kategorisera barnet som särbegåvat utan väljer med stöd av läroplanens strävansmål, vissa demokratiska ideal såsom jämlikhet och likvärdighet samt hemmets roll i ”utbildandet av barnet” att lämna detta osagt. Även i Sankar DeLeeuws (2002) forskning framträder en skillnad i hur föräldrar och pedagoger förhåller sig till identifiering, differentierad undervisning och tidigareförlagd skolstart där pedagogerna i lägre grad anser t ex att identifieringen kan och borde göras. Ännu en aspekt som problematiserar denna diskurskrock är de myter som Kreger Silverman (2016) hävdar att fortfarande speglar vår syn på särbegåvade barn, att det beror på intensivträning av föräldrar och att i de demokratiska idealen betonas att ”alla våra barn är särbegåvade”. Är detta en myt och lyfts den fram för att avfärda föräldrars argument?

Delaune och Tapper (2015) påvisar i sin forskning att vikten av bemötandet av särbegåvade barn både i familjen och förskolan är av stor betydelse för det särbegåvade barnets välmående. Gallagher (2015), Kreger Silverman (2016), Lie (2017, samt Liljedahl (2017) menar att särbegåvade barn ofta blir ”felkategoriserade” och inkluderas i olika diagnoser som avser andra funktionsvariationer såsom ADHD och ADD med stora påföljande problem. Dilemmat uppstår alltså då barnet känner sig annorlunda och utanför och bemötandet inte är behovsanpassat. Beror detta på en ihopblandning av särbegåvning och en annan funktionsvariation eller beror det på att barnets kan anses twice exceptional dvs kan tillskrivas både kategorin särbegåvning och funktionsvariation? Är det då nödvändigt med en identifiering av särbegåvning, och tillskrivning till en kategori - särbegåvning, eller är det identifieringen av bemötandet som är nödvändig?

Föräldrars konstruktion av det särbegåvade barnet har sitt ursprung i den problematik som upplevs på förskolan eller den problematik som antas uppkomma då barnets behov inte möts på rätt sätt. Ändå har föräldrar ett intresse, genom Stake management, (Potter, 1996) att lyfta frågan om identifiering och därmed kategorisering av sitt särbegåvade barn. Redan genom intresset att delta i en studie om särbegåvning finns ett intresse för området. Här blir kontrasten intressant. Allodi (2014) beskriver hur begreppet ”gifted”, där engelskans ”gift” betyder gåva, lyfter fram det lyckade barnet med positivt utfall och utelämnar problematiken, därav tillkomsten av det begreppet särbegåvning. Samtidigt som problematiken anges som orsak till kategoriseringen finns ett eftersträvansvärt intresse för identifiering. Genom en identifiering kan barnet tillskrivas kategorin särbegåvad, en eftersträvansvärd kategori. Samma effekt har tillskrivningen av elit och ledarskap i t ex Holmqvists (2015) bok om Djursholm, där eliten omfamnar sitt legitima innanförskap i kategorin djursholmsbo. Det finns förvånansvärt lite forskning kring detta i Sverige. Detta kan också kopplas ihop med de tabun och förbud som Foucault (1999) menar omringar vissa diskurser där de inkluderade vänder sig utåt i försvar av sin diskurs. ”Elitdiskursen” kan ses som en kategori av ledarskap, i ett Foucaultperspektiv (1980) definierad som biomakten, dvs statens sätt att statistiskt kategorisera maximal nytta av populationen.

Ur ett Barn- och ungdomsvetenskapligt perspektiv studeras barns och ungdomars variation och olikheter. I denna studie är det särbegåvade barnet i fokus där just variationer och olikheter lyfts fram i berättelserna i de två olika diskurserna, föräldrardiskursen och förskolediskursen. Detta påverkar naturligtvis hur barnet bemöts och i detta ligger dilemmat. Barnet bemöts utifrån olika konstruktioner och detta skapar ett dilemma.

Slutligen kan även det socialkonstruktionistiska perspektivet lyftas. Eftersom särbegåvning konstrueras olika i olika diskurser är det sannolikt att forskning byggd på amerikanska eller australiensiska studier inte har någon, eller liten, bäring i svensk kontext. I just denna studie sammanfaller dock pedagogernas attityder till t ex differentierad undervisning och problematiseringen av identifiering. Vidare visar den tidigare historiska forskningen på förändringar i ideal och normer över tid vilket också påverkar forskningsläget i diskursen särbegåvning. Denna studie visar dock att det i Sverige just nu finns en liknande diskrepans i uppfattningar i förhållandet mellan föräldrar och pedagoger som i USA eller Australien.

Redan inledningsvis i denna studie framkommer dilemmat inom fältet särbegåvning. Tidigare forskning (Allodi, 2014; Persson, 2013) ger bilden av det särbegåvade barnet som ett problembarn medan forskare som Freeman (2006) menar att de positiva värdena är de som definierar särbegåvning och är de eftersträvansvärda i samhället. Detta sätter barnet i ett dilemma, dels som ett problembarn och dels som ett eftersträvansvärt, idealt, barn.

Slutsatser

I denna studie konstrueras det särbegåvade barnet och liksom i barndomssociologin (James & Prout, 2015) är det de rådande normerna och idealen som definierar det särbegåvade barnet. De berättelser som föräldrar lyfter fram är identifieringen av barnets särbegåvning, egen särbegåvning samt interaktionen med förskolan. Pedagogernas återkommande berättelser har fokus på liberala demokratiers dilemman och ideal, identifiering utifrån förskolans läroplan, hemmets och föräldrarnas roll samt diagnosparaplyet. Särbegåvningen legitimeras genom verktygen tolkningsrepertoarer och positionering. De två diskurserna, föräldraskursen och pedagogdiskursen krockar. Maktförhållandena påfrestar förhållandet mellan diskurserna och de olika synerna på normalitet skapar ett dilemma.

De konstruktioner som föräldrar och pedagoger lyfter fram sammanfaller inte och detta skapar bilden av ett dilemmabarn.

Vidare forskning

Inom detta fält finns många uppslag av forskning som uppkommit i form av tankar under arbetet. Eftersom fältet är relativt utforskat delas nedan några uppslag som uppkommit under studiens gång.

Hur och Varför

En stor del av den svenska forskningen om särbegåvning utgår ifrån problematik och identifiering av särbegåvning. svenska kontext intressanta frågeställningar vore att studera ”Hur skapas problematiken?” och ”Varför behövs identifieringen?”

En utvidgad socioekonomisk forskning

En vinkel är att utvidga forskningen mot de grupper som är socialt missgynnade, med svag socioekonomisk bakgrund eller minoritetsgrupper. Finns dessa barn ”som ständigt förvånar dej” (Persson, 2015) representerade i dessa grupper, vilket forskningen hävdar, och hur kan deras behov bemötas?

Kontaktyta familj - förskola

Det finns även intressanta aspekter i fortsatt forskning i kontakten mellan familj och förskola. Hur kan man minska konfliktytan som uppkommer på grund av de olika konstruktionerna av det särbegåvade barnet?

Sociala medier

Ytterligare ett område där forskningen kunde fördjupa kunskaperna om särbegåvning och bemötandet av särbegåvning är en studie om sociala mediers roll. Vilka normer och ideal diskuteras på sociala medier, i slutna och öppna grupper och i de olika existerande nätverken såsom Filurum och Mensa?

Forskningsfältet Särbegåvade barn är inte lätt att få tillgång till, mycket beroende på den problematiska och spretiga historia som begreppet särbegåvning sprungit ur. Men eftersom fältet är relativt utforskat i Sverige och begreppet Särbegåvade barn nu kommit upp till ytan bör både föräldrar och pedagoger få mer kunskap om detta. Förhoppningsvis kan den nya forskningen, t ex Owen Lo och Porath (2017), som berör paradigmskiftet inom forskningsfältet särbegåvade barn flytta fokus från en kategorisering av barnet till en utvidgning i synen på individuellt bemötande för alla barn i förskolan.

Referenser

- Allodi Westling, M. (2014) *Socialmedicinsk tidsskrift*. Vol. 91, nr 2, s. 139-151.
- Bamberg, M. (2011). Who am I? Narration and its contribution to self and identity. *Theory & Psychology* 21(1), 3–24.
- Branca, L. (2017). *Särbegåvade barn – i förskoleålder*. Lund: Studentlitteratur.
- Burr, V. (1995). *An introduction to social constructionism*. London: Routledge.
- Börjesson, Mats & Palmblad, Eva (2003). *I problembarnens tid: förnuftets moraliska ordning*. Stockholm: Carlsson
- Chan, D. W. (2000). Assessing leadership among Chinese students in the Hong Kong: The use of the Roets Rating Scale for Leadership. *Gifted Child Quarterly*. 44, 115-122.
- Council of Europe (1994). Recommendation 1248 on the education for gifted children. Parliamentary Assembly.
- Davies, B., & Harré, R. (1990) Positioning: The Discursive Production of Selves. *Journal for the Theory of Social Behavior*, 20, 43-63.
- Davies, B., & Harré, R. (2018) Positioning : *The Discourse Production of Selves*.
<https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/j.1468-5914.1990.tb00174.x>
- Delaune & Tapper (2015). *He Kupu. The word*. Vol 4:2
<https://www.hekupu.ac.nz/sites/default/files/2017-10/Delaune.pdf>
- Europeiska Kommissionen. (2010). http://ec.europa.eu/europe2020/index_sv.htm
- Foucault, M. (1980). *Sexualitetens historia 1. Viljan att veta*. Stockholm: Gidlund
- Foucault, M. (1993). *Diskursens ordning*. Stockholm: Brutus Östlings bokförlag.
- Foucault, M. (1999). *Diskurens orden: tiltredelseforelesning holdt ved College de France 2. Desember 1970*. Oslo: Spartacus
- Foucault, M. (2003). *The essential Foucault: Selections from essential works of Foucault, 1954 - 184*. New York: New Press.
- Foucault, M. (2007). *Security, territory, population: lectures att the Collège de France, 1977 - 1978*. Houndmills, Basingstoke, Hampshire: Palgrave Macmillan.
- Foucault, Michel (2010). *Vansinnets historia under den klassiska epoken*. Lund: Arkiv förlag.
- Freeman, J. (2005). Permisson to be gifted: How conceptions of giftedness can change lives. I R. J. Sternberg & J. E. Davidson (Red.) (2005). *Concenpions of giftedness* (2nd ed)(pp. 64-79). New York: Cambridge University Press.
- Freeman, J. (2006) Giftedness in the Long Term. *Journal for the Education of the Gifted*. Vol. 29, No. 4, pp.384-403.

- Gallager, J. (2015). Education of Gifted Students: A Civil Rights Issue? *Journal for the Education of the Gifted*. Vol. 38(1), pp. 64-69.
- Holmqvist, M. (2015) *Djursholm. Sveriges ledarsamhälle*. Stockholm: Atlantis
- James, A., & Prout, A. (2015). *Constructing and reconstructing childhood. Contemporary issues in the sociological study of childhood*. London: Routledge.
- Jefferson, G. (2004). Glossary of transcript symbols with an introduction. In G. H. Lerner (Ed.), *Conversation analysis: Studies from the first generation* (pp. 13-31) Amsterdam, the Netherlands: John Benjamins.
- Jenks, C. (1996/2005). *Childhood*. Canada: Routledge.
- Johannisson, K. (2013). *Den sårade divan*. Stockholm: Albert Bonniers Förlag.
- Keith, T., Goldenring, Fine, J., Taub, G., Reynolds, M., & Kranzler, J. (2006). Higher order, Multisample, Confirmatory Analysis of the Wechsler Intelligence Scale for Children – Fourth Edition: What Does It Measure? *School Psychology Review*, 35:1, s 108-127.
- Kilger, M. (2017). *Talking talent. Narratives of youth sports selection*. Doctoral Thesis in Child and Youth Science at Stockholm University. http://su.diva-portal.org/smash/record.jsf?dswid=-950&pid=diva2%3A1066264&c=5&searchType=SIMPLE&language=sv&query=kilger+magnus+2017&af=%5B%5D&aq=%5B%5B%5D%5D&aq2=%5B%5B%5D%5D&aqe=%5B%5D&noOfRows=50&sortOrder=author_sort_asc&sortOrder2=title_sort_asc&onlyFullText=false&sf=all
- Kohler-Riessman, C. (2008/2013). *Narrative methods for the human sciences*. London: Sage.
- Kreger Silverman, L. (2016). *Särskilt begåvade barn*. Stockholm: Natur och Kultur.
- Kvale, S., & Brinkmann, S. (2017) *Den kvalitativa forskningsintervjun*. (3 uppl.). Lund: Studentlitteratur.
- Liljedahl, M. (2017) *Särskilt begåvade elever. Pedagogens utmaning och möjlighet*. Litauen: Baltoprint.
- Lindholm, J., Börjesson, M., & Cederborg, A-C. (2014). "What happened when you came to Sweden?" Attributing responsibility in police interviews with alleged adolescent human trafficking victims. *Narrative Inquiry*, 24(2), 181–199.
- Lutz, K. (2006). *Konstruktionen av det avvikande förskolebarnet*. Malmö Studies in Educational Sciences: Licentiate Dissertation Series 2006:2
- Läroplan för förskolan Lpfö-98: reviderad 2016 (2016). Stockholm: Skolverket.
- Owen Lo & Porath (2017). Paradigm Shifts in Gifted Education: An Examination Vis-à-Vis Its Historical Situatedness and Pedagogical Sensibilities. *Gifted Child Quarterly*. Vol 61(4), pp. 343-360.
- Persson, R. (1997). *Annorlundaland – Särbegåvnings psykologi*. Stockholm: Almqvist & Wiksell.
- Persson, R. (2013). The needs of the highly able and the needs for society: a multidisciplinary analysis of talent differentiations and its significance to gifted education and issues of social inequality. *Roeper Review*. Vol:36 (1), 43-59.
- Persson, R. (2015). *Tre korta texter om att förstå särskilt begåvade barn i den svenska skolan*. <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:800406/FULLTEXT01.pdf>

Potter, J., & Hepburn, A. (2014). *Eight Challenges for the Interview Research*. Ed. J.F. Gubrium, & J.A. Holstein, & A.B. Marvasti, & K.D. McKinney. *The SAGE Handbook of Interview Research: The Complexity of the Craft*. London: Sage Publications.

Potter, J. & Hepburn, A. (2018) Eight Challenges for Interview Researchers.
<https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/j.1468-5914.1990.tb00174.x>

Potter, J., Wetherell, M. (1992) *Discourse and social psychology*. London: Sage Publications.

Potter, J. (1996/2016) *Representing reality: Discourse, rhetoric and social construction*. London: Sage.

Regeringsbeslut U2014/5038/S. (2014-08-28). <http://www.regeringen.se>

Regeringen (2013). Förslag till statsbudget. 16 Utbildning och Universitetsforskning, p. 106.
<https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/proposition/2012/09/prop.-2012131/>

Renzulli, J. S. (2005). *The three-ring conception of giftedness: A developmental model for promoting creative productivity*. In R. J. Sternberg & J. Davidson (Eds.), *Conceptions of giftedness* (2nd ed., pp. 217-245). Boston, MA:Cambridge University Press.

Sankar-DeLeeuw (2002). Gifted Preschoolers: Parent and teacher views on identification, early admission, and programming. *Roper Review*. Vol 23(3).

Skolverket (2015). *Särskilt begåvade elever*.

<https://www.skolverket.se/download/18.5dfce44715d35a5cdfa2d51/1516017579573/Sarskilt-begavade-elever-skolan.pdf>

SKL Sverige Kommuner och Landsting (2016). *Handlingsplan särskilt begåvade barn och elever 2016*.

Stålnacke, J. (2007). *Att se mönster i prickar – en föga användbar förmåga?* <http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:197575/FULLTEXT01.pdf>

Utbildningsdepartementet (2014). SFS 2014:458, 3 kap 3§
https://www.lagboken.se/Lagboken/sfs/sfs/2014/400-499/d_2055885-sfs-2014_458-lag-om-andring-i-skollagen-2010_800

VanTassel-Baska, J., & Wood, S. (2010). The Integrated Curriculum Model (ICM). *Learning and Individual Differences*, 20, 345-357.

Vetenskapsrådet. (2017). *God forskningssed*. Stockholm: Vetenskapsrådet.

Walsh, Hodge, Bowes & Kemp (2012). Same Age, Different Page: Overcoming the Barriers to Catering for Young Gifted Children in Prior-to-School Settings. *Journal for the Education of the Gifted*. Vol 35(2), pp. 103-128.

Föreläsningar och seminarier

Prout, A. (2017). BUUV, Stockholms Universitet 2017-11-21.

Dagstidningar

SvD Svenska Dagbladet SvD, 2010-05-18

SvD, 2014-06-03

SvD 2016-03-09

DN, Dagens Nyheter, <https://www.dn.se/om/sarbegavade-barn/>

Hemsidor

NAGC – National Association of Gifted Children. <http://www.nagc.org/>

www.mensa.se

www.filurum.se

www.brainchild.se

Youtube <http://youtube.com>

UR Play <https://urplay.se>

Bilagor

Bilaga 1 – Intervjuguide pedagoger

INTRODUKTION

Vem jag är – studerande, forskollärare

Syftet med studien – berättelser av föräldrar och pedagoger som tänkt kring särbegåvning och särskilt begåvade

FRÅGEOMRÅDEN

Berätta – vad vet du om särskild/särbegåvning

Berätta – hur har du fått veta det, var har du fått informationen

Berätta – vad anser dina kolleger om särskild/särbegåvning

Berätta – om barnet (specifika reflektioner och situationer)

Berätta – om de andra barnen i gruppen nånsin reflekterat över detta

Berätta – hur upplever du att barnet fungerar i sociala sammanhang

Berätta – hur tycker du barnet fungerar i olika sammanhang

Berätta – hur är din kontakt med föräldrarna i denna fråga

Berätta – hur du tänker kring arbetet med barnet

Berätta – är det nåt som är problematiskt med särskild/särbegåvning

Berätta – vad anser du om IQ tester

Berätta – vad tycker du är viktigt i övergången till skolan

Berätta – hur upplever du att omgivningen reagerar när särskild/särbegåvning diskuteras

FRÅGEOMRÅDEN: ARBETET – BARNET - HEMMET

Innan vi avslutar - Är det nåt du undrar över

Uppsatsen klar 6 juni

Om jag har följdfrågor, kan jag maila?

Bilaga 2 – Intervjuguide föräldrar

INTRODUKTION

Vem jag är och syftet med studien – intresserad av berättelser om barn med särbegåvning/särskild begåvning, intresserad av era tankar och upplevelser

Uppsatsen klar 6 juni

Repetera barnets namn och ålder, anonymisera kön, namn

FRÅGEOMRÅDEN

Berätta – om ert barn (när, hur), berätta om XXX

Berätta - om era upplevelser, hur kom ni att tänka på detta, berätta om uppväxten

Berätta – vad vet ni om särbegåvning eller särskild begåvning

Berätta – hur har ni fått veta det här

Berätta – vad anser ni om IQ tester

Berätta – hur upplever ni att omgivningen reagerar när ni pratar om särbegåvning eller särskild begåvning eller ert barn

Berätta – hur fungerar barnet i olika sammanhang

Berätta – hur upplever du att det är på förskolan

Berätta – är det nåt som oroar er i fråga om särskild/särbegåvning

Berätta – är det nåt ni saknar när man talar om särskild/särbegåvning

Berätta – vad är er tankar om skolgången

Berätta – hur är det att sitta här och prata om det här

HEMMA – FÖRSKOLAN - SAMHÄLLET

Innan vi avslutar - Är det nåt ni undrar över

Kan jag få återkomma, t ex via mail, om det är nåt jag vill fråga mer om?

Ifall jag väljer att fortsätta forska inom detta område – får jag spara era kontaktuppgifter

Bilaga 3 – Introduktionsbrev föräldrar

Introduktionsbrev

Susan Sommarlund

UB40MP

2018-01-24

Hej föräldrar till förskolebarn,

jag skall under vårterminen 2018 skriva min masteruppsats på Barn- och ungdomsvetenskapliga institutionen vid Stockholms universitet.

Min studie kommer att handla om särskilt begåvade/särbegåvade barn i förskoleålder. För att samla in material till arbetet skulle jag vilja genomföra intervjuer och observationer. Om du upplever att ditt barn kan vara särbegåvat/särskilt begåvat och bor i Stockholmstrakten skulle jag vilja intervju dig,

räkna med ca 30 min. Min tanke är att möta dig på den förskola där ditt barn går, inom februari - mars. Jag har även som avsikt att intervjua den pedagog som arbetar med ditt barn samt att genomföra en kort deltagande observation med ditt barn. Detta kommer att dokumenteras med hjälp av anteckningar/ljudupptagningar.

Jag har fått tillstånd av administratören att dela min förfrågan just i detta forum. I mitt arbete utgår jag från Vetenskapsrådets forskningsetiska regler som beskrivs i God forskningssed (Vetenskapsrådet, 2017). Det innebär exempelvis att barnets, familjens, personalens och förskolans identitet inte får avslöjas. Allt insamlat material kommer därmed att aidentifieras och inga listor med personuppgifter kommer att upprättas. Det dokumenterade materialet får endast användas för egen bearbetning och analys samt sammanställas i en uppsats. Materialet kommer att förstöras efter att uppsatsen är godkänd. Uppsatsen kommer att publiceras digitalt.

Om du är intresserad av att delta eller önskar ytterligare information om studien är du välkomna att kontakta mig eller min handledare vid Stockholms universitet.

Susan Sommarlund

Mobilnr: 073 4436610

Mailadress: susan.sommarlund@icloud.com

Magnus Kilger (handledare)

Stockholms universitet

Barn- och ungdomsvetenskapliga institutionen

106 91 Stockholm

Telefon: 08-120 765 60

Mailadress: magnus.kilger@buv.su.se

Med vänliga hälsningar, Susan Sommarlund

Bilaga 4 – Informationsbrev föräldrar

Hej

2018-01-31

Tack för att du/ni vill delta i min studie, för närvarande deltar ett tiotal familjer i olika delar av Stockholm, alla med tankar kring sitt barn och särbegåvning.

För att gå vidare behöver jag kontakta er förskola för att försäkra mej om möjlighet att träffa den pedagog som arbetar med ert barn samt att rent praktiskt hitta ett utrymme där jag kan genomföra intervjun med dej/er samt deltagande observationer med ditt/ert barn i barngruppen.

Jag avser genomföra en semi-strukturerad intervju med intervjuguide samt spela in samtalet. Inga förberedelser från er sida behövs.

Intervjuerna kommer jag att genomföra under tidsperioden 5 februari tom 23 februari, dvs vecka 6 – 8. Som förälder vet jag också att det är tufft att hitta tider så mitt förslag till intervju vore i samband med lämning eller hämtning på er förskola, anpassat efter ditt/ert förslag.

Jag behöver få följande uppgifter av dej/er:

- namn och ålder på barnet,
- ert namn och kontaktuppgifter för vidarekontakt,
- förskolans namn och adress,
- namn på den pedagog som för närvarande arbetar mest med ert barn,
- förslag på tid för intervju.

Jag är tjänstledig för studier från mitt arbete som förskollärare så jag är väl bekant med förskolemiljön.

Jag ser fram emot att få träffa dej/er, er pedagog samt ert barn!

Mvh Susan Sommarlund

Stockholms universitet/Stockholm University
SE-106 91 Stockholm
Telefon/Phone: 08 – 16 20 00
www.su.se

**Stockholms
universitet**